

NORGGA ALIMUSRIEKTI

DUOPMU JA DIGGEMEARRÁDUS

Alimusrievtti duopmocealkin 30.06.2021 ovttas

Duopmáriin Bergljot Webster
duopmáriin Aage Thor Falkanger
duopmáriin Ragnhild Noer
duopmáriin Espen Bergh
duopmáriin Cecilie Østensen Berglund

HR-2021-1429-A, (ášši nr. 20-164328SIV-HRET)
Holgolátti lágamánnerievtti duopmu borgemánu 25. beaivvi 2020

Sárevuomi čearru

(advokáhtta Knut Helge Hurum
advokáhtta Ann Johnsen –geahččaleapmái)

vuostebealli

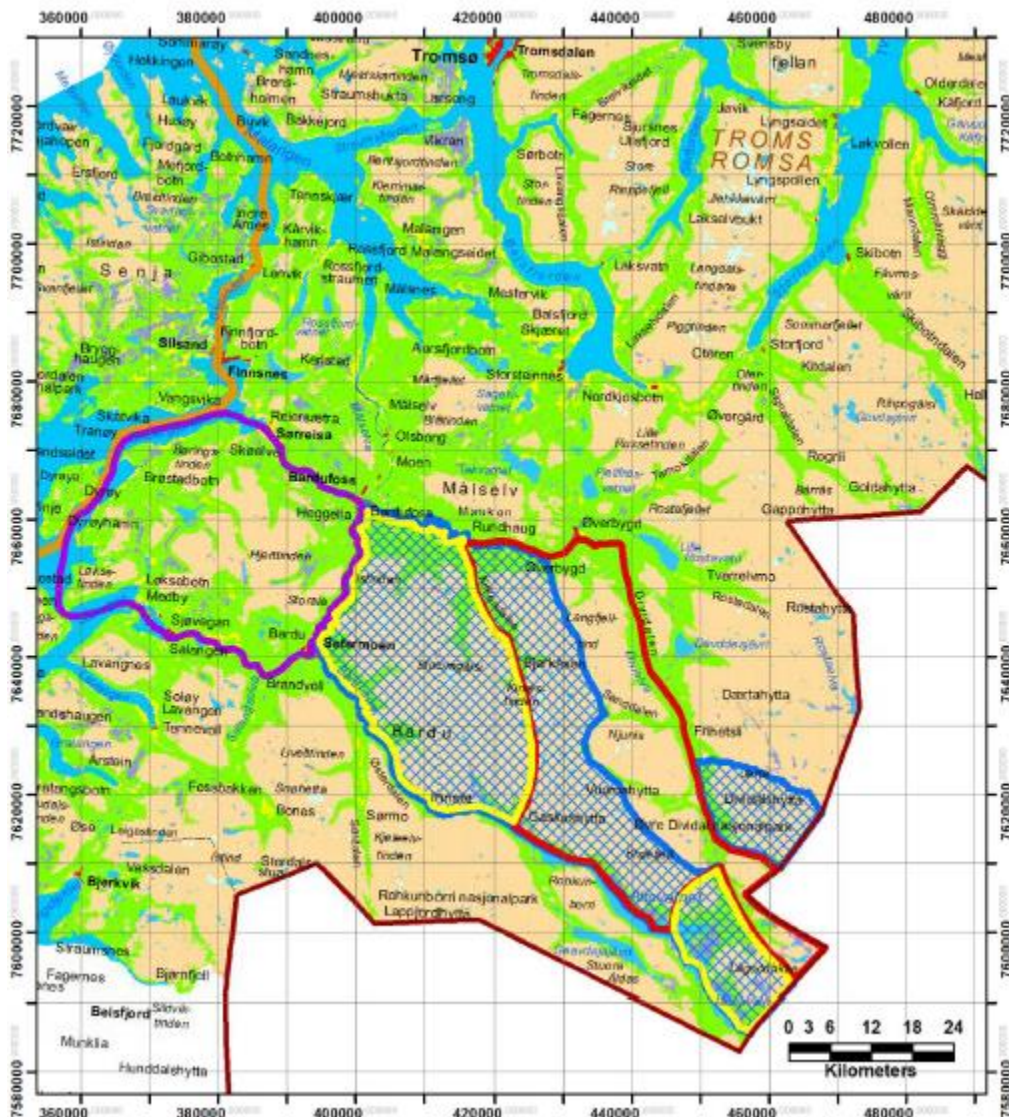
Stáhta Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta bakte
Statskog SF

(Ráddehusadvokáhtta
advokáhtta Henrik Vaaler –
geahččaleapmi)
(rievttálaš veahkki:
advokáhtta Anders Blakstvedt)

J I E N A S T E A P M I

(1) Duopmár **Falkanger:****Ášši gažaldagat ja duogáš**

- (2) Ášši duogáš leat ruota boazosápmelaččaid gáibádus ahte sis lea boazodoalloriekti guovtti guovllus Beardu ja Málatvuomi suohkaniin, ja riekti oažžut buhtadusa.
- (3) Sárevuomi čearru lea Girona gielddas Davvi-Ruotas. Ruota čearu sáhttá buohtastahttit norggabeale boazoorohagain. Sárevuomis leat sullii 350 miellahtu, geain 108 leat nu gohčoduvvon dálonat geat oamastit bohccuid. Oktiibuot leat čearus gaskal 8 000 ja 13 000 bohcco. Dálveguohtumat lea Ruotas ja giđđa-, geasse-, ja čakčaguohtumat (dás rájes gohčoduvvon geasseguohtumat) leat Norggas guovlluin mat leat davábealde Álddesjávrrí.
- (4) Kárta mii lea vuolábealde vuoseha iešguđetge guovlluid man birra lea sáhka ja namuhuvvojit dađistaga.
- (5) Boazodoalus lea gullevašvuhta dáin guovlluin mealgadiť maŋos guvlui ja lei guovllus juo ovdal go riikkarádjá gaskal Norgga ja Ruota mearriduvvui jagi 1751. Álgovuolggalaččat geavahedje ruota boazosápmelaččat guohtuneatnamiid norggabeale guovlluid rittuin ja sulluin. Ruota boazosápmelaččaid guođoheapmi Norgga bealde ja norgga boazosápmelaččaid guođoheapmi Ruotas lea ásařallon moanaid konvenšuvnnaid ja lágaid bakte. Dáid lágaid ja konvenšuvnnaid bakte leat Ruota boazosápmelaččaid guohtuneatnamat dađistaga gáržon.
- (6) Odne lea ruota boazosápmelaččaid guođoheapmi norgga belde muddejuvvo 1972 ráđjeboazoguotunlága bakte mii earret eará rievdaduvvui jagi 2005 ja geassemánu 21. beaivvi nr. 717 láhkaásahusa mii guoskkai ruota bohccuid guođoheapmi Norggas. Dieid njuolggadusaid mielde lea Sárevuomi boazoeaiggádiin lohpi guođohit bohccuideaset Romssa beale guovllus mii lea gaskal davvi ja lulli Dieváiđvuovdi gitta Álddesjávrrí ráđjai. Guohtuneatnamiid viidodat lea 1280 km². Guovlu lea kárttas merkejuvvon fiskes sázuin .

- (7) Sárevuopmi čuoččuha dasa lassin ahte sis lea aktovuoigatvuohta, dahje vuoigatvuohta, dološ áigge rájes geavaheapmi vuodul, lea kárttas fiskadiin ivdnejuvvon. Čearu oaivila mielde fáttmasta dát vuoigatvuođa geavahit dáid guovlluid geasseguohtumiidda ja guottetbáikin, ja heahteguohtumiidda dálvet.
- (8) Eanaviidodat mii lea nuortalullin ruota riikkaráji guvlui lea sullii 208 km² ja gohčoduvvo dás rájes maiddá *nuortaguovlun*. Dat nubbe gáhppálat lea sullii 900 km² ja lea Álddesjávrrí oarjedavábealde ja gohčoduvvo čuovvovaččat *oarjeguovlun*.
- (9) Goappaš areálat leat 1972 rájes ráddjejuvvon dálveguohtunbáikin Stállonjárgga (Hjertind) orohakkii, vrd. lálkaásahus suoidnemánu 1.beaivvi 1963 orohagaid birra, Romssas (FOR-1963-07-01-1). Duovdagat leat daid guovlluid siskkoabealde mat odne leat ráddjejuvvon ruota bohccuide rádjeboazoguohtunlága ja dan lálkaásahusa mielde.
- (10) Stáhtavuovdi SF lea eanaeaiggát goappaš guovlluin. Geain dat lea guohtunriekti dáid duovdagiin priváhtarievttálaš vuodu mielde, lea ain eahpečielggas. Sihke Norgga Stállonjárgga orohat ja nubbe eará ruota čearru, Dálmmá čearru, oaivvildit ahte sii dat leat

priváhtarievttálaš vuoigatvuođaid dáid duovdagiidda, mii rihkku dan maid Sárevuomi čearru bealis čuoččuhit.

Áššejohtu duopmostuoluin

- (11) Sárevuomi čearru stevdnii guovvamánu 9. beaivvi 2018 stáhta Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta ja Stáhtavuovdi SF dainna čuoččuhusain ahte sis dat lea aktovuoigatvuohta doaimmahit boazodoalu dan guovllus man birra dál lea riiddu, mañitvurrosaččat ahte sis lea riekti geasseguohtumii doppe. Goappaš oktavuodain de leat bealálaččat gáibidan mearrideaddji duomu ahte ášševuloš bealli guoddá buhtadusovddasvástádusa čearu vahágiidda go leat biehttaluvvo doaimmahit boazodoaluset dánin duovdagiin.
- (12) Sážžá diggegoddi celkkii duomu skábmamánu 27. beaivvi 2018, mas áššehuhtii stáhta ja Stáhtavuovdi SF. Diggegotti duomus lea dákkár loahppamearrádus:
- «1. Stáhta Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta ja Stáhtavuovdi SF áššehuvvet.
 2. Áššegolut eai miedihuvvo.»
- (13) Diggegoddi gávnnaš ahte rádjeboazoguohtunláhka ollislaččat čielggada gos Sárevuomi čearu bohccot sáhttet guohtut, ja ahte regulerema vuođul eai sáhte ohat buhtadusa.
- (14) Sárevuopmi bivddii lobi guoddalit ášši njuolga Alimusriektái. Alimusrievtti váiddalávdegoddi ii miehtan dohkkehit dákkár lobi, vrd. HR-2019-776-U.
- (15) Lágamánnerievttis (lágamánnerievttis) gáibidii stáhta ja Stáhtavuovdi SF ahte áššečuoččáldahttin galgga hilgojuvvot váilevaš rievttálaš beroštumi dihte. Hoavvariekti mearridii riektecealkámušas suoidnemánu 17. beaivvi 2019 ahte áššečuoččáldahttin galgga ovddiduvvot. Guoddaleapmi Alimusriektái mii guoskkai hilgunmearrádussii ii dohkkehuvvon, vrd. HR-2019-1958-U.
- (16) Holgolátti lágamánneriekti celkkii duomu borgemánu 25. beaivvi 2020, mas Sárevuomi guoddaleapmi hilgojuvvui. Duomu loahppamearrádusas lea dákkár sisdoallu:
- «1. Guoddaleapmi hilgojuvvo.
 2. Áššeosolaččat mákset iežaset áššegoluid Lágamánnerievtti meannudeamis.»
- (17) Lágamánneriekti atná vuođđun ahte rádjeboazoguohtunláhka lea ollislaš, ja nu dat eastada ahte čearru sáhtta ávkkástallat iežaset priváhtarievttálaš vuoigatvuođaid dien guovllus. Hálldogáržžideapmi ii vuolggat buhtadusgeatnegasvuođa .
- (18) Sárevuopmi lea guoddalan ášši Alimusriektái. Guoddaleapmi guoská riektegeavaheapmái ja duodaštusárvoštallamii.
- (19) Ášši lea meannuduvvon gáiddusčoahkkimis, vrd. jagi 2020 miessemánu 26. beaivvi nr. 47 gaskaboddosaš lága heivehemiid go covid-19 jna leavvagođii. § 3.

Áššáiosolaččaid oaivilat áššái

- (20) Guoddaleaddji oasálaš – *Sárevuomi čearru* – lea oaniduvvon čoahkkáigeasus ovdanbuktán čuovvovačča:
- (21) Ii leat vuodđu hilgut muhtun osiid áššečuoččálđahttimis, vrd. Alimusrievtti mearrádus HR-2018-1463-U. Guoddaluslávdegoddi dárkilit árvvoštalai vástideaddji áššečuoččálđahttima man Dálmmá čearru ovddidii ja čoahkkáigesii ahte dat galgai ovddiduvvot.
- (22) Sárevuomis lea aktovuoigatvuohta goappaš riidovuloš duovdagiidda Álddesjávri lahkosis. Dát vuolgá das go Sárevuopmi dološ áiggi rájes geavaheami olis lea háhkan vuoigatvuođaid dasa. Riekti ii sáhte čearu vuoigatvuođaid sihkastit ovttagearđanis norgalaš reguleremiid vuodul.
- (23) Vejolaš norgga boazosápmelaččat geat geavahit duovdagiid odne, eai sáhte duvdi eret Sárevuomi vuoigatvuođaid. Sii han lea geavahan dieid guovlluid dušše maŋimus jagiid Norgga eisseválddiid dohkkeheami vuodul.
- (24) Jagi 1751 Lappekodisilla § 10 deattuha ahte sápmelaččain lea riekti geavahit daid duovdagiid maid sii dološ árbevieruid mielde lea geavahan, beroškeahtá gárte go sápmelaččat Norgga vai Ruota beallai maŋnil rádjageassima gaskal Norgga ja Ruota. Sápmelaččat eai galgan vealahuvvot riikavulošvuođa vuodul. Áiggiid mielde leat dattetge ruota boazosápmelaččat massán stuora oasi daid duovdagiin maid sii leat geavahan Norgga bealde. Sámi boazodoallu ipmirduvvui girdojuvvon geavaheapmi áibbas riektesuodjalusa haga.
- (25) Jagi 1968 celkkii Alimusriekti duomu dan nu gohččojuvvon Álddesjávri-áššis, Rt-1968-429. Das celke ahte Sámevuomis lea riekti geavahit duovdagiid Álddesjávri guovllus dološ áiggi rájes geavaheami vuodul. Dán riekteipmárdusa eiseválddit eai doahttalan njealje jagi maŋnelis – 1972's – go lihtodedje Norgga-Ruota rájárasttildeaddji boazoguohtunkonvenšuvnna. Das Sárevuomi duovdagat gáržo 70 proseanttain dan ektui movt árabut konvenšuvnnain ledje mearriduvvon. Duogáš dása lei go Norgga boazosápmelaččat dárbbášedje eanet guohtunduovdagiid maid sii dárbbášedje dálvegaohtumiidda. Vaikko Sárevuopmi 1985's oaččui ruovttoluotta muhtun oasi dain duovdagiin maid sii masse jagi 1972, de duohtavuohta lea dat ahte sis leat mealgat unnit duovdagat go mat sis ledje dološ áiggi rájes geavaheami mielde.
- (26) Sárevuomi oaivila mielde ii leat vuodđu dulkot rádjaboazoguohtunlága dahje boazodoallolága nu ahte dát lágat oktan lálkaásahusaiguin dievaslaččat regulerejit ruotabeale boazosápmelaččaid vuoigatvuođa guođohit bohccuideaset Norgga bealde.
- Ráját mat leat mearriduvvon, ja dat áigodagat go dat leat mearriduvvon, eai leat mearrideaddjin Sárevuomi boazodoallovuoigatvuohtii. Dat mii lea mearrideaddjin lea – seamma go Norgga boazosápmelaččaide ge – makkár priváhtarietttálaš geavahanvuoigatvuođaid sii lea háhkan dáid duovdagiidda. Go ráját mat leat gesson lálkaásahusain spiehkastit dološ áiggi rájes geavaheamis, de ferte lálka ja lálkaásahus gáidat. Vuoigatvuohta mii čuovvu dološ áiggi rájes geavaheamis, lea mearrideaddjin.
- (27) Rádjaboazoguohtunlága § 1 nuppi lađđasa ja § 2 danin ii sáhte čuovvut sánis sátnái. Ovdabarggut deattuhit ahte ruota čearuid vuoigatvuođat galget doahttaluvvot. 2007 boazodoallolága § 42 goalmát lađđasa mielde galgá lálka doahttalit priváhtarietttálaš vuoigatvuođaid. Ovddit lágaid ferte dulkot seamma ládje. Maiddái 2009 konvenšuvdna

rádjaraštideaddji boazodoalu birra, mii lea vuolláičállojuvvon, muhto ii ratifiserejuvvon, veadjehahtta dan movt čearru ipmirda rádjaboazoguohtunlága.

- (28) Stáhta ja Stáhtavuovddi oaidnu ahte láhka ja láhkaásahus dievaslaččat muddejit čearu vuoigatvuođaid, rihkkot Vuodđolága § 98, mii gieldá eahpeáššálaš dahje eahpegorálaš vealaheami. Duohtavuolta lea ahte ruoŧa boazosápmelaččat vealahuvvojit norgga boazosápmelaččaid ektui. Dát maddái rihkku Lappekodisilla § 10 ja siviila ja politihkalaš vuoigatvuođaid konvenšuvnna (SP) artihkal 26.
- (29) Vuodđolága § 108 sámiiid beroštumiid suodjaleami birra vuolggahe iešheanalaš riektivuoddu čearu gáibádussii. Nu dahká maddái SP artihkal 27 čearddalaš, oskkolaš ja gielalaš veahádagaidda birra ja ILO konvenšuvnnas nr. 169 álgoálbmogiid ja čearddalaš álbmogiid birra iešmearrideaddji riikkain artihkal 14 ja artihkal 6. Maddái 2007 ON julggaštus álgoálbmogiid vuoigatvuođaid birra doarju dán gáibádusa. Dás čujuhuvvo maddái dasa ahte čearuiguin eai leat gulahallan go muddejedje guohtunduovdagiid, ja ahte sii lea manahan viiddis duovdagiid main lea fuomášahtti ekonomalaš ja kultuvrralaš mearkkašupmi.
- (30) Dulkot rádjaboazoguohtunlága dievaslažžan rihkku dasa lassin maddái Vuodđolága §105 ja Eurohpálaš olmmošvuoigatvuođakonvenšuvnna (EMK) protokolla 1 artihkal 1 (P1-1). Boazoguohtunriekti dološáiggi rájes geavaheami vuodul adnojuvvon seamma go «opmodahkan», ja guovllu váldin lea seamma go sisabahkken. Duohtavuodas dat mearkkaša bággolonisteapmin, man ovddas galget máksit buhtadusa. Ahte rádjeboazoguohtunláhka lea gaskaboddosaš ja ahte das lea spiehkastanvejolašvuohta ii mearkkaš maidege. Čearru lea geatnegahtton gillát oktagaslaš ja badjelmearálaš noađi mii rihkku dán mearrádusa iige leat ožžon mangelágan buhtadusa. Mañitvurrosaččat ovdandollojuvvon ahte reguleren rihkku dárkkistannjuolggadusa ja prinsihppanjuolggadusa nu movt dat ovdanboahdá EMK P1-1.
- (31) Sárevuopmi oaivvilda maddái ahte bistevaš gáržžideamit rihkkot EEO-šiehtadusa. čearru doaimmaha rádjarašttildeaddji ealahusdoaimma, ja njuolggadusat friddja soddjilvuoda birra galget doahttaluvvot. Spiehkastannjuolggadusat friddja gálvojođus mat leat EEO-šiehtadusa 8. artihkkala 3. oasis eai boade geavahussii, go ii leat sáhka industriijagálvvuin. Dasa lassin boazoorohagaid ja guohtunguovlluid geavaheami reguleren ii leat sirrekeahhtá čadnon bohccobierggu gálvojohtui, ja dan nu gohčoduvvon Pedicel oahppacealkagii, mearriduvvon EFTA-duopmostuolus jagi 2005 guovvamánu 25. beaivvi áššis E-4/04 *Pedicel*, ii boade geavaheapmái. Dan galgá dattetge dulkojuvvot čavgadit vai eastada láivudeames EEO-šiehtadusa geavahusguovllu.
- (32) Baicca lea EEO-šiehtadusa artihkal 31 ásanarievtti birra ja artihkal 36 bálvalusfriddjavuoda birra gustovažžan. Sárevuopmi doaimmaha ealahusdoaimma Norggas stádis ja bissovaš ládje. Gálvoráddjehus mii lea 8. artihkkala nr. 3. ii gula álggahanriektái dahje bálvalusfriddjavuhtii. Rádjaboazoguohtunláhka oktan láhkaásahusain gáržžida dan ealahusdoaimma vuoigatvuođa riikkarájáid rastá man Sámevuopmi lea doaimmahan čuohtejagiid ja gáržžida álggahanrievtti. Dat vealaha nationalitehta vuodul ja rihkku EEO-šiehtadusa. Movt dál de leaš, de reguleremat rihkkot 4. artihkkala vealahangildosa.
- (33) Dás gáibiduvvo mearrideaddji duopmu vai stáhtas šaddá ovddasvástádus buhtadit vahágiid maid Sárevuopmi šaddá gillát go čearru ii leat sáhtán geavahit daid guovlluid ja duovdagiid maid Sárevuomis lea geavahanvuoigatvuohta.

- (34) Jus Sárevuopmái miedihuvvo vuoigatvuohta doaimmahit ealáhusaset, de stáhta ovddasvástádusa vuodđun lea ahte danin go stáhta váruhisvuodain go ii leat dohkkehan Sárevuomi vuoigatvuodaid ášši riektegeavahusas. Vuoigatvuodaid boasttuipmárdus ii leat mohkasteaddjin. Mañitvurrosaččat gáibiduvvo buhtadus objektiiva eavttuid mielde.
- (35) Vaikko Sárevuopmái ii miedihuvvo vuoigatvuohta doaimmahit boazoealáhusaset dáid guovlluin, de gáibiduvvo buhtadus dan buhtadusvuodu mielde mii čuovvu Alimusrievtti práksisa, vrd. Vuodđolága § 105 ja EMK P1-1.
- (36) Gáibádus ii leat boarásnuvvan. Buhtadusgáibádus EMK P1-1 láhkavuodu mielde ii boarásnuva. Beroškeahhtá lea dát gáibádus eará go dábálaš ruhtagáibádus. Duohtavuodas lea sáhka ahte dát lea vearredahku muhtun oasi sámi álbmoga vuostá, ja boarásnuvvan dagašii ahte rihkku ILO-konvenšuvnna nr. 169 artihkal 16 nr. 5 ja 14. artihkal ja rihkku Vuodđolága § 108. Movt ikinassii de boarásnuvvanáigemearri lea ain doaimmas boarásnuvvanlága § 9 mielde dákkár erenoamáš áššis go dát.
- (37) Sárevuopmi lea ovddidan dákkár čuoččuhusa:

«Álgovurrosaččat:

1. Sárevuomi čearus lea aktovuoigatvuohta doaimmahit boazodoaluset daid duovdagiin mat sevdnjes sárgáin leat merkejuvvon kártamildosiidda ja čuvvot dán loahppačuoččuhusčállosa, gohčoduvvon bienalaš kárta lulli ja bienalaš kárta davvi.
2. Mañitvurrosaččat: Sárevuomi čearus lea aktovuoigatvuohta doaimmahit boazodoaluset giddat, geasset ja čakčat daid duovdagiin mat sevdnjes sárgáin leat merkejuvvon kártamildosiidda mat čuvvot dán loahppačuoččuhusčállosa, gohčoduvvon bienalaš kárta lulli ja bienalaš kárta davvi.
3. Goappaš oktavuodain: Stáhtas lea ovddasvástádus buhtadit daid goluid maid Sárevuopmi lea gillán danin go leat gildojuvvon geavahit daid guovlluid mat sevdnjes sárgáin leat merkejuvvon kártamildosiidda mat čuvvot dán loahppačuoččuhusčállosa, gohčoduvvon bienalaš kárta lulli ja bienalaš kárta davvi.

Mañitvurrosaččat:

Stáhtas lea ovddasvástádus buhtadit daid vahágiid mat Sárevuomis leat leamašan ja ain leat danin go stáhta lea eret váldán Sárevuomi čearus vuoigatvuodaid bargat bohccuiguin dan guovllus mat leat merkejuvvon sevdnjes sárgáin daid kárttaide mat čuvvot loahppačuoččuhusčállosa mielddusin, gohčoduvvon bienalaš kárta lulli ja bienalaš kárta davvi.

Fas mañitvurrosaččat:

Hålogalátti lágamánnerievtti duopmu gomihuvvo.

Buot oktavuodain:

Sárevuomi čearru oažžu máksojuvvot áššegoluid buot instánsain.»

- (38) Čujuhus guoddaleaddji beali čuoččuhus «bienalaš kárta lulli» guoská nuorta-duovdagii, ja čujuhus «bienalaš kárta davvi» guoská oarje-duovdagii, Geahča kártta badjelis.

- (39) Guoddalanvuostebealit – *stáhta Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta bakte ja Stáhtavuovdi SF* – oanehaččat ovdanbuktán čuovvovačča:
- (40) Sárevuomi čuoččuhus ii speadjalastte dan vejolašvuoda mii duopmostuoluin lea go galget cealkit duomu áššis stáhta ja Stáhtavuovddi SF vuostá. Áššečuoččáldahttin sihke stáhta ja Stáhtavuovddi SF vuostá berre hilgojuvot.
- (41) Almmolaš eiseválddiin lea riekti reguleret bistevaš opmodaga ráđđejumi. Rádjaboazoguohtunlágas leat njuolggadusat almmolašrievttálaš ráđđádallanreguleremii, mat sáhttet čadahuvvot almmá luvvemis Sárevuopmái rievtti oažžut buhtadusa.
- (42) Gitta 1919 boazoguohtunkonvenšuvnna rájes leat ruota boazosápmelaččaid guohtunvuoigatvuođat Norgga bealde ollislaččat muddejuvvon konvenšuvnnaid ja lágaid bakte. Seamma áigodagas Norgga sápmelaččaide mearriedje beassangildosa dán guvlui. Maiddá konvenšuvnna sisdoallu maŋŋil 1949 rievdadusaid ja 1972 boazoguohtunkonvenšuvnnas mearriedje viiddis njuolggadusaid ruota boazosápmelaččaid beassamii guohtunguovlluide Norggas. Nu lea maiddá rádjaboazoguohtunlágain maŋŋil 2005 láhkarievdadusaid.
- (43) Duogáš dasa go gáržžidedje guohtunguovlluid ruota bohccuide lei go sin doallu rievddai stuorit joavkku boazodoallun ja eará doallovugiide, mii dagahii ahte boares guohtunguovllut eai šat lean anus. Dárbbut dat dagahedje dárbbaslažžan čadahit gáržžidemiid. Maiddá Ruota eiseválddit oaivvildedje ahte eanagáhppálagat dávistit dan areáladárbbu maid dárbbasit guohtumiidda Norggas.
- (44) Stáhta ja Stáhtavuovdi eai šiite ahte dát guokte riidduvuloš guovllu leat sámi guođohanguovlun eaige ge ahte boazosápmelaččat dat geat geavahit dáid guovlluid geain lea lohpi daid ávkkástallat boazoguohtumiidda. Riektedilálašvuođat siskkáldasat boazodoalus leat dattetge riidovuloš ášši. Dakkár dilis ii leat ii eananeaiggádis – Stáhtavuovddis – iige hálddahusas gelbbolašvuohta čerrui juohkit guođohanvuoigatvuođaid daid guovlluin.
- (45) Sátnádeapmi rádjaboazoguohtunlágas, láhkahistorjjás, ja lága ulbmilis čájeha ahte ulbmil lea leamašan ahte láhka galggai leat dievaslažžan. Alimusrieki lea árabut iežas geavadagas eaktudan ahte boazoguohtunkonvenšuvdna mearrida goas ja gos Norggas ruota bohccot sáhttet guohtut. Maiddá guhkilmas ja bistevaš hálddašangeavadis lea dát vuođđun. Láhkaásahallamiid galgá doahttalit dassázi go ráđji rievdaduvvo šiehtadallamiid dahje lágafámolaš duomu vuođul mii čielggada priváhtarievttálaš vuoigatvuođaid.
- (46) Dat geahpideamit mat áiggi čada leat čadahuvvon guohtunguovlluin, eai gal leat dagahan ekonomalaš dahje eará váikkuhusaid čearu boazodollui. Ii diggeriekti iige lágamánneriekti leat gávndan dieđuid mat duodaštedje ahte čearru lei gillán ekonomalaš vahágiid. Boazodoallofágalaš árvvoštallamat sihke Norggas ja Ruotas duodaštit ahte dat mii lea gáržžideaddji fáktor čerrui lea dálveguohtumiid viidodat Ruota bealde ráji.
- (47) Ovdáneapmi maŋŋil jagi 1972 duodašta ahte dát árvvoštallan lei riekti. Čearu buvttadeapmi Norgga beale ráji lea das rájes lassánan, ja boazolohku lea alit go ovdal jagi 1972.
- (48) Stáhta ja Stáhtavuovdi eai doarjjo ahte rádjaboazoguohtunláhka rihkku Vuodđolága §108 mii lea sihkkarastimis sápmelaččaid kultuvrra ja servodateallimiiddiset birra. Mearrádus ii rievddan riektedilálašvuođa sápmelaččaid vuoigatvuođaid hárrái eatnamiidda ja čáziide. Dat

lea dulkonprinsihppa ja sáhtttá leat rievttálaš eastta eiseválddiid daguid vuostá, muhto lea alla šielbmá dan dássái. Ii leat riektá ahte mearrádus sáhtttá leat iešheanaláš riektivuodđun.

- (49) Vuodđolága § 98 iige leat rihkkojuvvon. Movt ikinassii de lea, de lea dušše fysalaš olmmoš gii dan sáhtttá čuočuhit – iige juridihkalaš olmmoš nu movt Sárevuomi čearru. Dát mearriduvvui jagi 2014 ja das ii leat máhcevaš fápmu. Das eai earut norgga ja ruota sápmelaččaid, ja jus Alimusriekti dan dattetge mearrida, de fertejit Norgga eiseválddit mearridit movt dan sáhtttá váidudit.
- (50) Rádjaboazoguohtunkonvenšuvdna iige rihko Lappekodisilla. Dás miedihuvvo ahte Ruota sápmelaččat geat leat Norggas dasa sáhttet čujuhit, muhto gáibiduvvo ahte lea fysalaš olmmoš gii ovddida gáibádusa. Lappekodisilla ii miedit vuoigatvuođa geavahit dihto guovlluid nuppi riikkas, muhto dat dáhkida ahte rárdjarasttildeaddji boazodoallu sáhtttá joatkašuvvat nu guhka go sápmelaččat dárbbasit guohtuneatnamiid nuppi riikkas. Lappekodisilla bakte lea vejolašvuohta vealahit go guohtungáhppálagat galget juhkkjuvvot, jus guohtungáhppálagat leat dohkálaččat juhkkon. Norga boazosápmelaččaid ealáhusdoaimma stivrejuvvo viiddis reguleremiid bakte mat eai goskka Ruota boazodollui. Daid ii leat vejolaš buhtastahttit go leat oalle goabbatlágan njuolggadusat rárdjaboazoguohtunkonvenšuvnnas ja boazodoallolágas.
- (51) Rádjaboazoguohtunláhka iige rihko ILO-konvenšuvnna nr. 169. Dás ii leat geatnegasvuohta čielggadit riektedilálašvuođaid álgoálbmogiid gaskkas 14. artihkkala mielde. Romssa ja Nordlándda Meahcekommissuvdna lea dasa lassin kárten vuoigatvuođaid daid guovlluin iige čearru dalle ovddidan makkárga gáibádusaid. Movt ikinassii lea, de lea vejolaš reguleret boazodoalu vaikko vuoigatvuođat eai leat loahpalaččat čielggaduvvon.
- (52) Viidáset de dás eahpiduvvo ahte rárdjaboazoguohtunláhka rihkku SP 26. ja 27. artihkkaliid. Mearrádusaid sáhttet fysalaš olbmot logahit. Reguleremat leat dáhpáhuvvan boazodoalu ollislaš beroštumiid vuođul ja dain leat leamašan minimála váikkuhusat Sárevuopmái.
- (53) Ahte reguleremat rihkkot EMK P1-1, lea ođđa čujuhus Alimusriektái iige sáhte dohkkehuvvot. Reguleremat lea čađahuvvon lága vuođul, dat čuvvot lobálaš ulbmila, eaige dat leat soaittáhagas čađahuvvon reguleremat. Sisabahkken lea goittot oalle gorálaččat čađahuvvon.
- (54) Stáhta ja Stáhtavuovdi oaivvildit maiddá ahte áššedilli lea olggobealde EEO-šiehtadusa doaimmaguovllu. Bohccot ja bohccobuktagat gullet eanadoalu spiehkastagaide mat leat 8. artihkkalis nr. 3. Álgovurrosaččat lea stáhta oaidnu ahte boazoguohtun lea gálvobuvttadeapmi nu movt mearriduvvo EEO-šiehtadusa 11. artihkkala gálvonjuolggadusain, ja danin ii gula EEO-šiehtadusa 11. artihkkala vuollái. Álggahanfriddjavuođa dahje bálvalusfriddjavuođa njuolggadusat eaige boađe geavahussii. Dás eahpiduvvo ahte Sárevuopmi doaimmaha ealáhusdoaimma Norggas mii gullá dáid mihtilmasvuođaide. Beroškeahttá lea Norgga boazodoallu sirrekeahttá čatnon eanadoallogálvvuid buvttadeapmái. Doaimma gullá dalle 8. artihkkala nr. 3 vuollái, mii ollislaččat dagaha spiehkastaga EEO-šiehtadusas – maiddá njuolggadusain mat gusket bálvalus- ja álggahanfriddjavuhtii.
- (55) Lea eahpečielggas guđe mearrádusa Sárevuopmi lea atnán vuodđun iežaset buhtadusgáibádussii. Dás vásttosit ahte ráhkkanearas, mearridearas ja giehtaguššamis Stuorradikki láhkamearrádusaid jagi 1972 ja 2005 mielddisbuktá buhtadusgeasku.

- (56) Dás iige leat vuodđu oažžut buhtadusa Vuodđolága § 105 mielde, man bakte lea vuodđu oažžut buhtadusa luobaheames bistevaš opmodaga. Dás lea ráđđenmuddemis sáhka, iige luobaheames vuoigatvuodaid. Reguleren čilgejuvvo go duohta geavaheapmi rievdaduvvo ja govvida rievdadusaid boazoealáhusa oppalaš dárbbus.
- (57) Dás eahpidit ahte leat erenoamáš buhtadusnjuolggadusat go lea sisabahkken sámiid beroštumiide. Nu guhka go lea lobálaš sisabahkken sámiid vuoigatvuodaide, de dábálaš buhtaduseavttut leat vuodđun, vrd. boazodoallolága § 4 goalmát lađas.
- (58) Vejolaš buhtadusovddasvástádus gal lea juo boarásnuvvan. Stáhta ja Stáhtavuovdi leat vuostemielalačča Lágamánnerivttiin das ahte gáibádus dađis boarásnuvvá, ja leat maiddái vuostemielalačča das ahte láhkarietdan jagi 2005 vuolggahii ođđa vahátdahkki dagu. Dat eai leat sierranjuolggadusat dasa mat gusket gáibádusaid boarásnuvvamii. Baicca dohkkeha EMK ahte mearriduvvojit nationála boarásnuvvanjuolggadusat.
- (59) Stáhta Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta bakte ja Stáhtavuovdi SF leat ovddidan dákkár čuoččuhusa:
- «1. Guoddaleapmi hilgojuvvo.
 2. Stáhta Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta bakte ja Stáhtavuovdi SF ožžot máksojuvvot áššegoluid buot instánsain.»

Mu oaidnu áššái

Soames álgomearkkašumi

- (60) Mun lea gávnahan ášši hui váttisin. Historjjálaš dáhpháhusat välljejumit leat vuolggahan ášši heajos bálgáid nala, mas duopmostuolu meannudeapmi ii sáhte doalvvuhit eret. Ovdal go čiekŋudan rievttálaš gažaldagaide dán áššis, de lean gávnahan dárbbaslažžan áššái buktit soames bajitdási álgomearkkašumiid.
- (61) Mu vuolggasaddji lea ahte boazodoallu lea dehálaš sámii kulturguoddi, ja vuoigatvuodát mat gullet dan doibmii leat earenoamážiid suodjaluvvon, sihke siskkáldas ja riikkaviidosas konvenšuvnnat maid Norga lea geatnegahtton doahhtalit. Lassin dasa mii ovdanbohtá nationála lágain, de mun čujuhan earenoamážiid Vuodđolága § 108 sámii beroštumiid suodjaleami birra, SP artihkal 27 čearddalaš, oskuvaš ja gielas veahádagaidda suodjaleami birra, ILO-konvenšuvdna nr. 169 artihkal 14 ja artihkal 6 ja jagi 2007 ON julggaštus eamiálbmogiid vuoigatvuodaid birra. Min áššis lea maiddái čujuhus Vuodđolága §§ 98 ja 105 ja EMK P1-1.
- (62) Odne lea govda ovttemielalašvuohta ahte sámiid vuoigatvuodát – mat erenoamážit leat čadnon boazodollui – muhtun áigodagain min historjjás leat šaddan gáidat go leat deaivvadan eará beroštumiiguin. Boadus lea leamašan ahte boazoealáhus guhkit áiggi vuollái mánggaid oktavuodain lea šaddan gierdat guohtuneatnamiid gáržžidemiid dasa maid sáhtta gohčodit stuorraservvodaga beroštumiide ja dárbbuide.
- (63) Riidu mii dán áššis lea veaháš olggobealde dán minstara. Dán áššis lea stáhta gal áššeasalaš, muhto lea váttis dadjat ahte stáhta ovddasta stuorraservvodaga beroštumiid. Duohtavuodas ášši ii gal leat riidu gaskal stuorraservvodaga ja sámiid vuoigatvuodaid, muhto gaskal iešguđetlágan suddjenárvvolaš beroštumiid boazodoalus. Earenoamážiid lea sáhka Ruota Sárevuomi čearu

ja norgga Stállonjárgga orohaga vejolašvuodaid birra ávkástallat guovllu guohtumiid, muhto maiddá ovdanboahdá ahte eará boazosápmelaččat maiddá oaivvildit ahte sis leat vuoigatvuodát dán guovllus. Stáhta rolla – goittot ođđaset áiggis – lea leamašan sihkkarastit ahte boazodoallu oppalaččat beassá ávkástallat gávdni valljodagaid buoremus ja nanaguoddevaš ja ulmmálaš lági mielde .

- (64) Dattetge ii sáhte garvit ahte riiddut mat min áššis leat čuožžilan iešguđetge boazodoalloberoštumiid gaskkas, goittot belohahkii leat vuolgán stáhta háldogeavaheami dihte. Moanat dain leat dahkkon go galge sihkkarastit ealáhusa beroštumiid, muhto ferte gal aiddostahttit ahte boadus leat moalkás ja váttis ja riiddut goittot guovtti boazodoallu joavkkuid gaskkas.
- Go geahččá maŋos dás, orru leamen okta sivva leat das makkár oaidnu lea ahtanuššan das makkár rievttálaš árvu lea leamašan boazodoalu anus. Guhkit áigodagaid go leat gohčodan dan gierdevaš atnun, ja maŋnelis dohkkehuvvon vuoigatvuohtan mas lea seamma suodjaleapmi go eará vuoigatvuodain. Álddesjávri-duopmu 1968 rájes dahká olahusmearkka dán ovdáneamis, vrd. Rt-1968-429. Odne gávdnat dajaldaga mii doarju dán prinsihpa boazodoallolága § 42 goalmát lađđasis. Jahkimis ovdalašáiggi oaidnu gierdan geavaheami ektui lea mielddisbuktán ahte stáhta historjjálaččat lea háliden boazodoalloguovlluid ja guohtunjuogu ulbmillašvuodadárkuma mielde mat leat sajáiduhhton boazodoalu beroštumiide ollislaš oaidninsaji mielde – ja unnit deattuhan dáláš oktagaslaš vuoigatvuodaid.
- (65) Seammás lea čielggas ahte boazoealáhus ii leat bissovaš ja rievddatkeahttá mas lea – nu movt eanas eará ealáhusat ge – áiggi mielde ovdánahttojuvvon. Ruota boazodoalus man birra dát ášši lea, lea áibbas eará hápmi odne go jagi 1751, dalle go Lappekodisilla mearriduvvui. Okta sáhtta leat go smávit bearašdoalu ovttadagat rivde ja čoahkkanedje stuorit joavkoboazodoallun. Dát ovdáneapmi lea mielddisbuktán ahte eatnamat mat dalle geavahuvvo measta birra jagi, guhkit áiggi eai leat obage geavahuvvon, vaikko lei johtti boazodoallu. Gažaldat dasa makkár váikkuhusaid dákkár ovdáneamis lea leamašan vuoigatvuodaide ja daid sisdollui, lea váttis vástidit. Dan dattetge in dárbbas dás vástidit.
- (66) Min ášši lea liige moalkái riikkaidgaskasaš dilálašvuoda dihte – gaskavuohta gaskal Norgga ja Ruota – masa máhcan veaháš maŋnelaš .

Sárevuomi gáibádusaid ja čuoččuhusaid birra

- (67) Sárevuopmi lea álgovurrosaččat gáibidan duomu mii sidjiide miedihha «aktovuoigatvuoda doaimmahit boazodoalu» daid guovtti guovlluin mas dás lea sáhka, maŋitvurrosaččat ahte sis lea riekti oažžut buhtadusa danin go sii leat gildojuvvon geavaheames daid guovlluid.
- (68) Lágamánneriekti dulkui álgovurrosaš čuoččuhusa gažaldahkan ahte miedihuvvo go stáhtii – mii mearkkaša hálddašaneiseválddiide – *láhkaavuodu* biehttalit Sárevuomi beassamis áigeovvdilis guovlluide:
- «Álgodásis mearkkašit ahte Sárevuomi čearu čuoččuhusat, čuoggát 1 ja 2, nu movt lágamánneriekti – diggeriekti – dan ipmirdit, de lea gažaldat ahte leatgo Sárevuomi čearus riekti – headuškeahttá rádjaboazoguohtunlága oktan láhkaásahusaiguin – vuoigatvuohta geavahit riidovulošguovllu Álddesjávri guovllus guodohit bohccuideaset.»
- (69) Lágamánneriekti oainnu vuodđu lea ahte áššečuoččáldehttin lea ovddiduvvon stáhta ja Stáhtavuovddi SF vuostá. Sámi boazodoallit leat sierramielalačča dasa ahte Sárevuopmi galgá

sáhttit geavahit duovdagiid geasseguohtunguovlun, ja čuoččuhit ahte sis dat leat vuoigatvuođat, eai leat oassin dán áššis.

- (70) Mun guorrasan lágamánnerievtti ipmárdussii ahte riidu dán áššis guoská *almmolašrievttálaš válddalastimii*. Dat lea dán gáibádusa mearrádus mii dál meannuduvvo Alimusrievttis. Oassin dan árvvoštallamis sáhtta lea dárbbášlaš maiddá árvvoštallat, prejudisiála, priváhtarienvttálaš vuoigatvuođat daid guovtti guovlluide. Váikko čuoččuhusa sátnádeapmái, de dát lea, mu ipmárdusa mielde, soahpá čearu oainnuin.
- (71) Dán vuodul lea ášši mearrideaddji riidogažaldat ahte vuodđuda go rádjaboazoguohtunláhka oktan láhkaásahusain láhkavuodu caggat Sárevuomi doaimmaheames boazodoaluset dan riidovuloš guovllus masa čearus lea priváhtarienvttálaš vuodđu.

Gažaldat hilguma birra

- (72) Stáhta ja Stáhtavuovdi SF gáibidedje ášši álgodásis ahte áššečuoččáldahttin galgai hilgojuvvot. Sii čuoččuhedje áššečuoččáldahttin priváhtarienvttálaš vuoigatvuođaid birra baicca galge ovddiduvvot daid boazoeaiggádiid vuostá geat vuostálaste čearu guovlluid geavaheami, ja gažaldat leigo váldegeavaheapmi lobálaš, dat fertii čuoččáldahttojuvvot dábaláš lágalašvuoda áššečuoččáldahttin čadnon dan mearrádussii.
- (73) Hilgunčuoččuhus ii dohkkehuvvon lágamánnerievttis. Duopmocealkagis jagi 2019 suoidnemánu 17. beaivvi lágamánneriekti deattuhii Alimusrievtti guoddaluslávdegotti riektecealkámuša HR-2018-1463-U, mii lei ášši birra man Dálmmá čearru lei ovddidan stáhta ja Stáhtavuovdi SF vuostá. Guoddaluslávdegoddi mearridii dalle ahte áššečuoččáldahttin galgai ovddiduvvot. Duogážiin ledje earret eará cealkámušat OD.prp. nr. 75 (2004–2005) maid guoddaluslávdegotti mielas galge dohkkehuvvot «eaktun ahte Ruota boazosápmelaččat áššečuoččáldahttima bakte galget oažžut geahččaluvvot rihkku go reguleren sin priváhtarienvttálaš vuoigatvuođaid ». Dát sáhtii «lunddolaččat dáhphuvvat áššečuoččáldahttinmearrádusas stáhta vuostá», vrd. duomu cealkkaoasi 32 . 35. cealkkaoasis celkkii lávdegoddi ahte čearu «čuoččuhuvvon guohtunvuoigatvuođaid manaheapmi čuovvu njuolgut lága ja dasa gullevaš láhkaásahusaid», ja ahte čearru sáhtii čuoččáldahttit ášši almmá hástaleames lága vai olahit mearrádusa man vuodul sii sáhte čuoččáldahttit ášši lágalašvuoda olis.
- (74) Stáhta ja Stáhtavuovdi guoddaledje lágamánnerievtti duomu dán áššis, muhto guoddaleapmi hilgojuvvui Alimusrievtti guoddaluslávdegotti diggemearrádusa HR-2019-1958-U.
- (75) Alimusrieki ossodagas ii leat čadnon guoddaluslávdegotti diggemearrádusaid čuovvut. Mun bijan vuodđun lávdegotti diggemearrádusa Sárevuomi vejolašvuhtii čuoččáldahttit ášši stáhta vuostá. Mun čujuhan dasa maid ovdalis leat dadjan ahte ášši guoská stáhta almmolašrievttálaš váldegeavaheapmái.
- (76) Baicca lean gávnnahan ahte áššečuoččáldahttin *Stáhtavuovdi SF* vuostá ferte hilgojuvvot. Stáhtavuovdi SF lea eanaeaiggát goappaš guovlluin, muhto sis ii leat makkárga almmolašrievttálaš váldi rádjaboazodoallolága vuodul. Lágamánnerievtti duomu vuodul lea čielggas ahte dát ášši gáržu ja guoská almmolašrievttálaš gáibádussii, ja bealit leat dan deattuhan go ášši meannuduvvui Alimusrievttis. Nu čearus danin ii leat áššáigullevaš

beroštupmi áššečuoččáldahttimis Stáhtavuovddi SF vuostá riidolága § 1-3 mielde. Áššečuoččáldahttin Stáhtavuovddi SF vuostá ferte danin hilgojuvvot. Ahte guoddaluslávdegoddi ovdal Lágamánnerievtti duomu celkkii, juste nuppe ládje mearridii, de dat ii leat mearrideaddjin dálá árvvoštallamii.

- (77) Mun lasihan ahte váikko vel gáibáduš Stáhtavuovddi SF vuostá adno priváhtarievtalaš gáibádussan, de fertii boadus leat juste seamma. Stáhtavuovdi SF ii vuostálaste sámi boazodoallorievtti dain guovlluin, muhto ii leat mearridan guđe sámi boazoeaiggádiin dat leat vuoigatvuođat daid guovlluin. Duopmu dán áššis ii gal čielggat dán dili, ja Sárevuomis ii leat danin duohta dárbu oažžut ášši mearriduvvot Stáhtavuovddi SF vuostá, vrd. riidolága § 1-3.

Rádjaboazoguhtunlága birra ja movt láhka regulere riidoguovlluid

- (78) Vai galgá ipmirdit riiddu dán áššis lea de lea dárbbaslaš dovdat historijjáš ovdáneami. Danin veaháš guoskkahan dan beali.
- (79) Davvikalohtas leat sápmelaččat dološáiggiid rájes johttán bohccuideasetguin gaskal dálveguhtunguovlluin siseatnamis gidđa-, geasse- ja čakčaguhtunguovlluide lagabuidda rittu. Dalle go rádjii gaskal Norgga ja Ruota mearriduvvui jagi 1751 rádjasoahpamušain, dalle lihtodedje soahpamuša – Sámelasáhusa (Lappekodisilla) – mii galggai sihkkarastit goappaš riikkaid boazosápmelaččaide rivttiid johttit rájáid rastá bohccuiguin nu movt árbevirolaččat ledje dahkan. Konvenšuvdna celkkii ahte sápmelaččaid ii sáhttán vealahit šadde go norgga vai ruota álbmotláhttun manjil rádjageassima, vrd. § 10, mas álggu rájes teavsttas lea dákkár sisdoallu:

«Nu movt sápmelaččat dárbbasit goappaš riikkaid eatnamiid, de galgá dološ árbevieruid mielde sidjiide lohpi johttit iežaset ealuiguin, sihke gidđat ja čakčat, rájáid rastá nuppi riikkii. Ja dás rájes nu go ovdalge, seamma ládje go riikkaássit, earret dakkár báikkiiin, mat dás vuollelis diedihuvvojit, ahte geavahit eatnamiid ja riddoguovlluid iežaset ja bohccuid ealiheapmái...»

- (80) Earenoamážiid 1800-logu gaskkamuttus čuožžiledje lassáneaddji riiddut gaskal šaddi eanadoallu ja boazodoalu, ja Sturradiggi mearridii jagi 1883 dan nu gohčoduvvon *oktasaš sámelága (felleslappeloven)*. Dát lei Norgga-Ruota oktasaš láhka, mii gáržžidii áiggi man guhka sápmelaččat sáhte leat ránnjáriikkas iežaset bohccuiguin.
- (81) Manjil lihttoloahpaheami šiehtadeigga Norga ja Ruotta jagi 1919 *boazoguhtunkonvenšuvnna*, mii vuolggašii lága suoidnemánu 18. beaivvi jagi 1919 nr. 7 boazosápmelaččaid vejolašvuođat guođohit bohccuideaset Norga ja Ruota konvenšuvnna mearrádusaid mielde mii lei mearriduvvon guovvamánu 5. beaivvi 1919. Konvenšuvdna ja láhka gáržžidii Ruota boazosápmelaččaid vuoigatvuođaid doaimmahit boazodoaluset Norgga bealde dan ektui movt ovdal ledje dahkan. Šiehtadallamiid vuolggasaddji lei ahte Norga háliidii gáržžidit bohccoguhtunguovlluid Romssas nu ollu go vejolaš riiddu dihte mii lei čuožžilan eanadoalu ja vuovdedoalu gaskkas, geahča čilgehusa Sámi vuoigatvuođalávdegotti vuosttaš oassečilgehusas, NAČ 1984: 18 siidu 195. Čoavddus šattai ahte Norga dohkkehii ahte Ruota boazosápmelaččat galge beasset geasseguhtumiidda nu guhka go dat lei dárbbaslaš dälveguhtumiid boazologu ektui. St.prp. nr. 47 (1919) 5. siiddus dát čilgejuvvo ná:

«Goappaš bealde baicca leat gávnahan dárbbaslažžan čielggadišgoahtit boazologu sturrodaga, mii jearggalaččat sáhtta leat ruota guohtunguovllus dan áiggis, čakčadálvvi ja dálvet, danin go guođoheapmi dušše sáhtta čadahuvvot dás, ja dan vuodul mearridit boazologu, mainna sii besset guohtunguovlluide Romssa fylkkas. Dan oktavuodas navde dalle ahte iskkadeapmi galggai duodaštit, ahte dat boazolohku, mainna dalle johte fylkii, lei stuorit go maid Ruota dálveguohtumat girde, de boazologu geahpideapmi livččii goappaš riikkaide ávkin.»

- (82) Šiehtadallamat dán guovtti riika gaskkas dagahedje ahte jagi 1919 konvenšuvdna rievdaduvvui jagi 1949. Dat fas mielddisbuvttii jagi 1950 suoidnemánu 14. beaivvi lága nr. 6 rievdadii 1919 lága. Ruota boazosápmelaččaid guohtuneatnamat gáržo vel eanet. Dan dahke go ferteje vuhtiiváldit norgga eanandoalu beroštumit ja norgga sápmelaččaid geat dárbbasjedje eanet guohtuneatnamiid, geahča Sámi Vuoigatvuodálávdegotti NAČ 1984: 18 siidu 195 cealkámuša. Nu go juo lean dadjan, de lea boazoealáhus maiddá rievdan. Ovddeš áiggiid bearašboazodoallu lei buori muddui juo rievdan stuorit joavkoboazodoallun, mii mielddisbuvttii ahte guovllut mat ovdal jeavddalaččat geavahuvvo, das rájes unnániid geavahuvvo.
- (83) Odđa šiehtadallamiid oktavuodas mat álge jagi 1959, de 1964 *Norgga-Ruota boazoguohtunkonvenšuvdna* nammaduvvui. Dat galggat evttohit geavatlaš ortnegiid rádjaraštildeddji boazodollui, muhto ii galgan bargat riektegažaldagaiguin. Kommišuvdna evttohii viidát gáržžidit Sárevuomi guohtunduovdagiid dan ektui mii ovdal lei miedihuvvon čerrui, vrd. 1967 árvalusevttohusa siidu 226. Kommišuvdna čujuhii dasa duovdagat Álddesjávri guovllus lei Sárevuopmi unnán ávkkástallan mañimus jagiid, vrd. árvalusevttohusa siidu 128. Go váilo guohtuneatnamat Finnmárkkus, evttohii kommišuvdna ahte soames Finnmárkku boazosápmelaččat ožžo guohtunduovdagiid Nordlándas ja Romssas «geahppudit guohtunválttisvuodaid Finnmárkkus», vrd. siidu 226.
- (84) Barggu boadus vuolggahii *1972-konvenšuvnna*, mii Norggas ges vuolggahii 1972 geassemánu 9. beaivvi lága nr. 31 boazoguohtuma birra 1972 guovvamánu 9. beaivvi konvenšuvnna olis gaskal Norgga ja Ruota. Masa mun máhcan mañnelis, lea láhka jagi 2005 rájes joatkkašuvvan *rádjaboazoguohtunláhkan*. Sárevuomi geasseguohtunguovlu lea bures viidánan kommišuvnna evttohusain: 399 km² sullii 620 km². Muhto čearru lea čuldojuvvon eret daid guovlluin masa min ášši guoská. Kárttas lea Sárevuomi geasseguohtunduovdagat mañnil 1972-konvenšuvnna merkejuvvon rukses sázuin.
- (85) Sihke norgga ja ruota eiseválddit leat atnán vuodđun ahte Sárevuomi guohtunduovdagat Norgga bealde ledje doarvái daid ráddjemiid mielde mat čuvvo dálveguohtunvalljodagaid Ruota bealde. Dat earret eará deattuhuvvui Ruota almmolaš čielggadeamis – mii gohčoduvvui «Čielggadeapmi mii guoská dihto nuppástusgažaldagaide jna. boazodoalus danin olis go Norggas lea árvaluvvon odđa boazoguohtunkonvenšuvdna» («Utredning ang. vissa omställingsfrågor etc. i renkötseln med anledning av förslag til ny renbeteskonvention med Norge»). Čielggadeapmi čadahuvvui mañnil go odđa konvenšuvdnateaksta lei gárvvis, muhto ovdal go odđa konvenšuvdna mearriduvvui. Čuoggá 1.3.4 Guohtunduovdagiid (Betesmarkarna) vuolde čállo earret eará:

«Daid árvoštallamiid vuodul, maid boazoguohtunčielggadeapmi (1966:12 ja 1964 ruota-norgga boazoguohtunkommišuvdna lea čielggadan makkár dárbu lea doalahit ruota geasseguohtunduovdagiid Norgga bealde, ja mas gávnahit konvenšuvdnaárvalusas ahte duovdagat mat leat ráddjejuvvon ruota boazodollui lea doarvái buot guoskevaš čearuide dan mielde ahte dálveguohtunduovdagat dat iešalddis gáržžidit boazologu».

- (86) Eiseválddit čuovvuledje kommišuvnna árvalusaid ahte juohkit guovlluid Nordlánddas ja Romssas Finnmárkku boazosápmelaččaide . Min oktavuodas lea dehálaš muittuhit ahte boazodoallobearaš mii dál gullá Stállonjárgga orohahkii, johte Finnmárkkus Romsii 1950-logus. Sis leat goit 1970-logu rájes leamašan bohccot dálveguohtumiin Álddesjávrrí orohagas. Ieža čuoččuhit ahte sii measta čađat 1950-logu rájes leat geavahan guovllu dálveguohtunguovlun, ja ahte Sárevuopmi dalle lei heaitán guodoheames guovllus. Stállonjárga oaivvilda ahte sis odne lea riekti dálvet guođihit bohccuideaset goappaš guovlluin mat gullet min áššái. Eatnamat leat 1972 rájes leamašan ráddjejuvvon dálveguohtunguovlun Stállonjárgga bohccuide, vrd. lálkaásahus Romssa boazoorohagaid birra – FOR-1963-07-01-1.
- (87) Juo jagi 1984 rájes viiddiduvvui guovlu, danin go 1972 konvenšuvdna vásihuvvui ulmmeheapmin. Jagi 1985 rájes Sárevuomi geasseduovdagiid viidodat measta duppalaštojuvvui dan viidodaga ektui mii lei mearriduvvon 13 jagi árabut. Čearu eanaviidodat Norggas lassánii sullii 600 km². Liige eanaviidodat lea kárttas merkejuvvon alit njealječiegagiin mii ges kárttas lea merkejuvvon rukses sázuin. Duogáš rievdadusaide lei jagi 1979 suoidnemánu 20.beaivvi šiehtadus gaskal Tromssa Boazosápmelaččaid Fylkkasearvvi ja Sárevuomi čearu, ođasmahtton jagi 1979 geassemánu 7. beaivvi šiehtadusa vuodu. Rievdadusaid leat sajastan 1972 boazoguohtunláhkii ja fápmuibohite jagi 1985.
- (88) Oanehaččat čoahkkáigessojuvvon lea iešguđetge konvenšuvnnaid ulbmil vuosttažettiin gávdnat geavatalaš čovdosiid iešguđetge ealáhusberoštumiide. Ruota sápmelaččaid vuoigatvuodát leat dađistaga gáržžiduvvon eará beroštumiide ávkin. Juohkehačča priváhtarievttálaš vuoigatvuodát leat unnán deattuhuvvon. Goittot 1972-konvenšuvnna rájes lea váldomihttomearrin leamašan ovttaštahttit iešguđetge beroštumiid boazoealáhusa siskkobealde.
- (89) Vuolggasaddji lea ahte 1972-konvenšuvdna loahpahuvvui jagi 2002. Jagi 1997 nammaduvvui vuot *norgga-ruota boazoguohtunkommišuvdna*. Kommišuvdna nammadii 1998 geassemánu 17.beaivvi fágalávdegotti mii galggai «árvoštallat guohtumiid buoremus ávkkástallama guovllu ovddit geavahanvásáhusaid ja gávdni diedálaš dieđuid vuodul». Jagi 2000 njukčamánu 1.beaivvi evttohii fágalávdegoddi ovttajienalaš raporttastis ahte Sárevuomi geasseguohtumat davábealde Álddesjávrrí galge mealgadiid viiddiduvvot. Stállonjárgga orohahkii galggai dát buhtaduvvon dan ládje ahte sii ožžo eanet duovdagiid iežaset dálveguohtumii earret eará Ruotas, vrd. kommišuvnna raporta siidu 105 vuosttaš lasáhusas.
- (90) Norga boazosápmelaččat garrasit vuostálaste evttohusa. Ealáhusas oaivvildedje ahte ođđa konvenšuvdna ii sihkkarastán árbevirolaš boazodoalu Norggas, vrd. Od.prp. nr. 75 (2004–2005) siidu 2. Ruotas gal ledje eanet positiivvalaččat evttohussii.
- (91) Dan dihte de nammaduvvui *norgga-ruota fágalávdegoddi*, mas sámi áirasat ledje eanetlogus. Dán fágalávdegotti árvalusas namuhat čuovvovačča proposišuvnna 3. siiddus:
- «Fágalávdegoddi lea čoahkkinnastán buot guoskevaš boazoorohagaiguin ja čearuiguin. Sihke kommišuvnna evttohusa ja eará čoavddusárvalusat leat dárkilit guorahallojuvvon. Fágalávdegoddi ii leat nagodan soahpat movt guohtumat gaskal Norgga ja Ruota boazosápmelaččaide galge juhkkajuovvot.»
- (92) Joatki konvenšuvdnašiehtadallamat gaskal Norgga ja Ruota ii buktán čovdosa. Proposišuvnna 3. siiddus lea duogáš dasa čilgejuvvon ná:

«Šiehtadallančoahkkimiin gaskal Norgga ja Ruota áirrasgottiid de árrat juo bodii ovdan ahte, leat earenoamážit guokte gažaldaga, mas áirrasgottit leat guhkkálaga. Nubbi lea guohtunguovlluid juogadeapmi gaskal ruota ja norgga boazosápmelaččaid, ja nubbi ges lei ruota sávaldat ahte mielde váldit viidát aiddostahttit riektedilálašvuoda mii gulai konvenšuvnna priváhtarievtálaš guohtunvuoigatvuođaide. Goappaš dáid dilálašvuođaidda duogábealde lea dakkár ipmárdus ruota bealde, ahte ruota čearuin doloža rájes lea leamašan guođohanvuoigatvuohta Norggas, mii ‘eahperievtálaččat’ lea váldon sis eret iešguđetge boazoguohtunkonvenšuvnnaid bakte, maŋimusat 1972 boazoguohtunkonvenšuvnnain. Ruota bealde čuoččuhit ahte Ruota boazosápmelaččain ain leat dakkár vuoigatvuođat, ja ahte ovdeš konvenšuvdnaregulereamat ja Norgga boazosápmelaččaid johtin ii leat dáid vuoigatvuođaidda rievddadán.»

- (93) Jagi 2002 guhkiduvvui 1972-konvenšuvdna golmmaid jagiid. Maŋnil dan eai leat lihtodan ođđa konvenšuvnna gaskal Norgga ja Ruota. Jagi 1751 Lappekodiisilla lea danin gustovaš álbmotrievtálaš soahpamuš rádjaraštildeaddji boazodoalu birra gaskal Norgga ja Ruota.
- (94) Lappekodiisillas eai leat dihto guohtunguovllut eaige dihto guođohanáiggit. Dat dušše čujuha dasa mii doloža rájes lea leamašan árbevierrun. Departemeanta čujuhii Od.prp. nr. 75 (2004–2005) 5. siiddus ahte lei «stuora sierramielálašvuota ... ruota ja norgga boazoeaiggádiid gaskkas» mat dat 2005 ledje vieruiduvvan johtimat. Norgga bealde oaiivvildedje ahte dan dihte lei dárbu reguleret rádjaraštildeaddji boazodoalu lága bakte. Sturradiggi lei ovtta mielalaš dasa ja celkkii ahte «boađus hálldašeames dušše Lappekodiisilla bakte dagahivččii dili mas njuolggadusat mat leat apmasat ja eahpečielgasat», vrd. ealáhuslávdegotti árvalus, Innst. O. nr. 98 (2004–2005), siidu 3.
- (95) Boađus šattai ahte Norgga bealde jotke geavaheames daid njuolggadusaid mat ledje leamašan fámuš 1972 rájes, oktan čuovvovaš dárkilastimiid, earret eará dat viiddideapmi mii dahkkui Sárevuomi dálvegaohtunguovlluin mii dahkkui jagi 1985. 1972 lágas gal rievddaduvvui namma, muhto sisdoallu buori muđui doalahuvvui nu movt lei leamašan. Jagi 1972-láhka gal dalle mearridii Ruota boazosápmelaččaid geasseguohtunguovlluid rámmaid, de 2005 rievddai nu ahte Gonagas daid mearrida lálkaásahusa bakte. Lágas dattege boahťá čielgasit ovdan ahte lálkaásahus galgá hábmejuvvot 1972-konvenšuvnna mielde, evtolaš maŋnelis rievddadusaiguin. Viidáset ovdanboahťá lágas ahte dat gaskaboddosaččat mudde rádjaraštildeaddji boazodoalu dassáži go ođđa konvenšuvdna mearriduvvo ja fápmui boahťá.
- (96) Sárevuomi čearu geasseguohtuma ráját Sis-Romssas lea just dat seamma go maid dat leat leamašan regulerema rájes jagi 1985. Guohtunáiggit leat sullii nu movt leat leamašan gitta 1883 rájes, mii mearkkaša miessemánu 1. beaivvi rájes gitta čakčamánu 14. beaivvi rájái. Dat guokte guovllu mat gullet min áššái – main nappo Sárevuomi čearru lea olggustuvvon 1972 rájes – leat ain olggobealde daid guovlluid mat leat ráddjejuvvon geasseguohtumiidda čerrui.

Rádjaboazodoallolága birra

- (97) Rádjaboazoguohtunlága ferte lohkat ja dulkot dan duogáža mielde goas dat áhuvvui. Mun čujuhan das dan váttis dillái mii čuožžilii go konvenšuvdnašiehtadallamat boatkanedje. Lassin dasa masa badjelis lean čujuhan, de geasán ovdan čuovvovaš cealkámuša Od.prp. nr. 75 (2004–2005) siidu 6:

«Dán eahpesihkarvuoda geažil [čadnon dasa movt Lappekodisilla šaddá doaibmat] ja gáržžes áigi mii lea leamašan norgga bealde ráhkkanit ruota boazodoalu reguleret, de Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta árvvoštallá ahte buot ulbmillaš čoavddus lea joatkit dálá boazoguohtunlága mii čuovvu jagi 1972 guovvamánu 9.beivvi konvenšuvnna boazoguohtumiid birra gaskal Norgga ja Ruota.»

(98) Lága § 1 čuodjá ná:

«Dán lága ulbmil leat háhkat guoddevaš ovdáneami norgga boazosápmelaččaide ja sihkkarastit stádis ja vuorddehahti rámmaeavttuid mii veahkeha joksat nanaguoddevaš rádjarašttildeaddji boazodoalu, dassázi go ođđa konvenšuvdna gaskal Norgga ja Ruota šaddá gustovažžan.

Ruota sápmelaččaid boazoguohtun Norggas sáhtta dušše čadahuvvot daid áigodagain maid Gonagas lánkaásahusas lea mearridan. Guohtunguovllut galget mearriduvvot jagi 1972 guovvamánu 9.beivvi konvenšuvnna vuodul gaskal Norgga ja Ruota. Gonagas sáhtta dárkilastit guovlluid jus Norgga orohagat eai beasa ávkkástallat guohtumiid Ruota bealde nu go sis konvenšuvnna mielde lea vuoigatvuohta dahkat. Dákkár dárkilastimiid sáhtta maiddái čadhit jus Norgga ja Ruota boazosápmelaččat šiehtadit guohtunguovlluide eará geavaheami.»

- (99) Nu movt min árabut lean guoskkahan, de rádjaboazoguohtunláhka ii čilge ruota boazosápmelaččaid priváhtarievttálaš vuoigatvuođat Norggas. Dákkár mearus iige leat dárbblaš dákkár vuoigatvuođaid duodašteami oktavuodas. Odne lea čielga vuoigatvuohta ahte vieruiduvvan geavaheami bakte leat boazoeaiggádat ožžon riektivuoddu dáid vuoigatvuođaide, jus fal dan eavttut lea ollašuhhton, vrd. boazodoallolága § 42 goalmmat lađđasa prinsihpaid mielde.
- (100) Rádjaboazoguohtunláhka lea nappo *almmolašrievttálaš muddenláhka*. Lága bakte lea Stuorradiggi heivehan gos ja goas ruota sápmelaččat ožžot doaimmahit boazodoaluset Norggas. Dárkilat bienat galgat gal mearriduvvon lánkaásahusa bakte, muhto dat galget váldit vuoddu daid mearrádusain maid Stuorradiggi 1972 konvenšuvnna ja lága bakte mearridedje.
- (101) Guovddáš gažaldat min áššis lea man muddui hálldahusas lea gelbbolašvuohta – ja vejolaš geatnegasvuohta – spiehkastit dan reguleremis maid Stuorradiggi lea mearridan, nappo guhkkeli go válddalaš spiehkastagat, masa mun máhcan mañjelis. Gažaldat leat ahte leago lánka ollislaš, dan ipmárdusas ahte hálldahus lea čatnasan daid rámmaide maid Stuorradiggi dás lea mearridan.
- (102) Sátnádeamis lea čielggas ahte vuolggasadjin lea sáhka ollislaččat reguleremis Ruota boazodoalu Norggas. Mearrádusas deattuhuvvo ahte ruota boazodoallu «dušše» lea lobálaš mearriduvvon guovlluin.
- (103) Maiddái ráhkkananbarggut čujuhit ahte álgoálggus lei áigumuš reguleret rádjarašttildeaddji boazodoalu ollásit. Sd.prp. nr. 106 (1971–1972), mas lei sáhka dohkkehit 1972-konvenšuvnna, de čállo 5. siiddus ahte konvenšuvdna – go dat rievda siskkáldas riektin – «galgá vuolggahit vuodđudeaddji ládje reguleret boazoguohtuma nuppi riikkas», vrd. maiddái siidu 18.
- (104) Dát duodaštuvvo ovdabargguin rievdadusaide mat dahkkojedje jagi 2005. Lága rievdademiid duogáš lei nu movt namuhuvvon soahpatmeahtunvuohta gaskal Norgga ja Ruota das guđe guovlluide ruota ja norgga boazosápmelaččat galge beasset iežaset bohccuiguin. Norgga

bealde háliidedje «diehttevašvuoda ja stádisvuoda» boazosápmelaččaide, vrd. Od.prp. nr. 75 (2004–2005) siidu 6. Dan ii leat vejolaš olahit jus ráját dušše leat rávvejeaddjin.

- (105) Mu loahppaárvoštallan dássáži lea ahte rádjaboazodoalloláhka almmostahtta rámmaid dasa goas ja gos ruota bohccuid sáhttet johttit guohtunguovlluide Norggas. Vuolggasadjii lea ahte ii ráddehusas iige boazodoallohálldahusas leat gelbbolašvuohta garvit lága ja miedihit lobi eará guovlluide.
- (106) Vuosttaš paragrafa nuppi ladđasis rahpá láhka vejolašvuoda ahte soames oktavuođain sáhtta spiehkastit láhkamearrádusas. Vuosttažettiin sáhtta ráddehus muddet guohtunguovlluid jus norgga boazosápmelaččat eai beasa guohtumiidda Ruotas. Nuppádassii sáhttet ráját rievdaduvvot jus Norgga ja Ruota boazosápmelaččat dan lihtodit. Dáid spiehkastagaid eat sáhte geavahit min áššis. § 47 mielde sáhttet eiseválddit miedihit gaskaboddosaš spiehkastaga, ja 2005 geassemánu 21.beaivvi láhkaásahusa nr. 717 guohtunguovlluid birra ruota bohccuide Norggas § 3 mielde sáhtta guođoheapmi dáhpáhuvvat daid guovlluin maid Norgga eiseválddit bistevas ortnega mielde leat dohkkehan olggobeallai daid rájáid mat konvenšuvnnas leat mearriduvvon. Eat dáid spiehkastagaid ge sáhte dán áššis geavahit.
- (107) Ovdabargguin rahppo dattetge liige spiehkastat. Od.prp. nr. 75 (2004–2005) 3. siiddus čuožžu:
- «Li leat soahpameahttunvuohta das ahte ruota čearuid vuoigatvuođat galget doahttaluvvot. Norgga bealde baicca eai leat sáhttan dohkkehit dan movt ruota bealde leat evttohan riektedilálašvuoda. Dan maid norgga bealde leat evttohan lea mearrádus mii čielgasit cealká ahte jus sii geat doaimmahit rádjarašttildeaddji boazodoalu, riektefámolaš duomu bakte leat ožžon dákkár guohtunvuoigatvuođaid mat mannet guhkkelii go konvenšuvnna mearrádusat, de galgá duopmu mannat ovdalii konvenšuvnna. Dát sihkkarastášii ahte odđa konvenšuvdna ii jávkat dahje geahnohuhte geange rievttálaš guohtunguovllu gáibádusaid olggobealde konvenšuvdnaguovlluid. Dás fertejit duopmostuolut geat mearridit gávdni priváhtarievttálaš vuoigatvuođat ja makkár váikkuhusaid ovddeš boazodoallokonvenšuvnnat dán oktavuođas lea dahkan.»
- (108) Viidáset čállo 6. siiddus:
- «Jus soames boazoeaiggádiid mielas sin vuoigatvuođat leat rihkkjuvvon de duopmostuolut dan sáhttet mearridit ja dárkilastit dákkár vejolaš vuoigatvuođaid ja viidodaga. Jus galgá dákkár vuoigatvuođaid mearridit de dat ferte dahkkot duopmostuolu meannudeami bakte danin go Lappekodusilla ii dárkilit čilge priváhta vuoigatvuođaid.»
- (109) Dát ii leat áibbas čielggas movt dan galggašii ipmirdit. Earenoamážiid dat dagaha moivvi go ovdabargguin čállojuvvo ahte vuoigatvuođat galget leat «rihkkjuvvon». Jus dusse dán lohka de sáhtta ipmirduvvot nu ahte láhkaaddi oaivvilda ahte dat mearkkaša rihkkuma jus vuoigatvuođat eai sáhte geavahuvvot – measta juo makkár vuoigatvuođain de leaš sáhka. Lea váttis ovttahttit dábálaš oahpu regulerenlágaid váikkuhusaid birra. Dán vuogi mielde danin cealkámuša ii várrege sáhte ipmirduvvot.
- (110) Mun gávnnaht baicca ahte dás rahppo vejolašvuohta ahte reguleren sáhtta jávkaduvvot go priváhta vuoigatvuođat mearriduvvojit duomu bakte. Dan ii dáidde sáhttit eará ládje ipmirdit go ahte duomuin sáhtta mearridit ahte priváhta vuoigatvuođat galget doahttaluvvot, dan dáfus ahte rádjaboazoguohtunláhka šaddá gáidat.

- (111) Seammás lea čielggas ahte dán ii sáhte ipmirdit nu ahte vuoigatvuođat leat fámus jus dat dohkkehuvvojit duomu bakte. Dat iige leat nu ahte duopmu ealáskahtá ovddeš vuoigatvuođaid. Dat mii lea dehálaš lea ahte hálldahusa gelbbolašvuohta rievdadit regulerema dalle rievdaduvvo. Nu movt ovdabarggut leat hábmejuvvon, mun árvidan ahte hálldahus ii dušše leat gelbbolaš, muhto lea maiddá geatnegahtton muddet guohtunrájiid jus dat mearriduvvojit duomus.
- (112) Mun in dovdda vástideaddji ortnegiid eará riektesurggiin, muhto nu movt juo lean dadjan de ferte lálkaortnega geahččat dan áibbas earenoamáš ásahanhistorjja ektui.
- (113) Namuhuvvon ovdabarggut eai daja maidege dasa geat bealálaččat galget leat áššái ovdalgo duomus šaddá dákkár boadus. Dás leat mánga čovdosa, main buohkain leat váttis bealit. Okta molssaeaktu lea ahte boazoeaiggádat geat gáibidit ahte sis leat vuoigatvuođaid guovllus, fertejit leat lihtolaččat. Sáhtá gal maiddá ákkastallat ahte spiehkastus guhkida lálkamearriduvvon spiehkastaga soahpamušain gaskal norgga ja ruota boazoeaiggádiid. Dán áššis galggašii dat dalle mearkkašit ahte Stállonjarga livččii galgan leat áššeasálaš. Muhto dákkár čanastagas ii leat čielga vuođđu ii lágas iige ovdabargguin, ja čoavddus vuođđuda moanaid gažaldagaid: Guoská go dát dušše sidjiide geat oaivvildit ahte sis leat sierra vuoigatvuođat? Leago eaktun ahte buot vejolaš gáibideaddjit lea áššeasálaččat? Fertejit go buot gáibideaddjit dalle oasálaččat áššis, beroškeahhtá makkár ja viiddis vuoigatvuođat sii oaivvildit sis leat? Movt sáhtá dalle čielgasit diehtit ahte fátmasta go áššečuoččáldahttin maiddá sin? Dán áššis sáhtá ovdamearkka dihte jearrat ahte livččiigo Dálmmá čeargu dalle galgan lea áššeasálaš, danin go sii leat čuoččuhan ahte sis leat guohtunvuoigatvuođat muhtun dán guovllu osiin. Mun in sáhte oaidnit leago lálkaaddi árvoštallan dieid gažaldagaid. Danin lea váttis čoahkkáigeassit ahte duomu spiehkastat dušše guoská dušše čujuha gilvaledji áššečuoččáldahttimii gilvaledji boazodoallogáibideddjiide gaskkas.
- (114) Dán mii lea guovddáš gažaldat Alimusriektái lea ahte sáhtá go duopmu gaskal čearu ja stáhta mielddisbuktat ahte eiseválddit rádjaboazoguohtunlága mielde eai šat sáhte biehttalit čearu guođoheames ealuset dáid riidovuloš guovlluin. Okta vuosteágga dákkár čovdosii lea ii leat ollásit dohkálaš čoavdit beassanlobi almmá geassit mielde eará gáibideddjiid, earenoamážiid jus sii oaivvildit ahte sis dat leat sierravuoigatvuođat. Go juo leat earát geat čuočuhit ahte sis leat vuoigatvuođasajadagat, de ii duopmu mas stáhta lea áidna vuostebealli mearkkaš dievaslaš čielggadeami dasa man guhkás Sárevuomi vuoigatvuođat guddet. Nuppi bealde leat maiddá čielga vuosteákkat molssaevttolaš čovdosii.
- (115) Dálmmá- áššis orru guoddaluslávdegoddi bidjan vuođđun ahte duomus stáhta vuostá šaddet dákkár váikkuhusat, vrd. HR-2018-1463-U. Ášši gažaldat lei man muddui Dálmmá čearus lei rievttálaš beroštupmi ovddidit áššečuoččáldahttima stáhta ja Stáhtavuovddi SF vuostá. Riektecealkámuša 28-32 cealkkaoasis čuožžu:

«Vuolggasaddji lea ahte Dálmmá čearru čuoččuha ahte sis leat sierra vuoigatvuođat guođohit bohccuideaset viidábut guovllus go dat mat ovdanbohtet rádjaboazoguohtunlága lálkaásahusas, ja guohtunáigodaga gáržžidemiid haga. Gáibádusa mielde lea lálkamudden gáržžidan daid vuoigatvuođaid maid čearru lei háhkan go guovllus meassamiid dihte main váikkuhus lea dego bággolonisteapmin buhtadusaid haga. Stáhta regulereneiseváldin dat lea dán gáibádusa duogábealde danin go stáhta lea regulereneiseváldi, ja dahkko gustovažžan ahte duopmu celkon čearu beali dagaha váikkuhusaid reguleremii. Guoddaluslávdegoddi vuolggasadjin lea ahte lea lunddolaš ahte stáhta áššáskuhttojuvvo dákkár áššečuoččáldahttimis, beroškeahhtá gii dál de eaiggáduššá daid guovlluid.

Lávdegotti oaivila mielde de ovdabarggut rádjeboazoguohtunlága rievdadusaide jagi 2005 dorjot ahte gáibádus lea áigeguovdil, ja ahte stáhta čatnasa áššečuoččáldahttimii nu movt lea lágduvvon. Od.prp. nr.75 (2004–2005) 3. čuoggás čilge departemeanta Norgga-Ruota boazoguohtunkonvenšuvnna šiehtadallamiid. Das ovdanboahdá ahte lei soahpameahttunvuohta das movt guohtuneatnamat galge juhkkjuvvot, ja ahte Ruota bealde sávve 'ahte viidát aiddostahttit riektedilálašvuhtii konvenšuvnnas guoskevaš guohtunvuoigatvuođaide'. Ruota sáttagoddi dagai gustojeaddjin ahte Ruota čearuin don doloža rájes lea leamašan guodohanriekti Norggas, ja ahte lei vearrivuodalaš dahkku go sis eret válde daid vuoigatvuođat iešguđetge boazoguohtunkonvenšuvnnaid bakte. Ruota bealde árvaldeje cealkkahábmema mii galgga duođaštit ahte ovddeš konvenšuvnnat 'leat leamašan váikkuhusaid haga daid vuoigatvuođaide mat ruota čearuin vejolaččat ledje leamašan Norggas'.

Dán joatkkagis de čállo proposišuvnna 3. ja 4. siidduin :

'Dás ii leat soabatmeahttunvuohta galget go Ruota čearuid vuoigatvuođat doahttaluvvot vai eai. Baicca eai leat Norgga bealde sáhttán dohkkehit dan riektedili man Ruota bealde leat evttohan. Dan maid Norgga bealde leat evttohan lea mearrádusa mii čielgasit cealká ahte jus leat soapmásat geat doaimmahit rádjaraštildeaddji boazodoalu, geat riektefámolaš duomu bakte leat ožžon guohtunvuoigatvuođaid mat mannet guhkkelii go konvenšuvnna mearrádusat, de galgá duopmu mannat guhkkelii go maid konvenšuvdna dahká. Dat sihkkarastá ahte ođđa konvenšuvdna ii jávkat dahje geahnohuhte geange rievttálaš vuoigatvuođaid guodohanguovlluid dáfus olggobealde konvenšuvdnaguovlluid. Ferte leat nu ahte leat duopmostuolut mat mearridit makkár gávdni priváhtarievttálaš vuoigatvuođain lea sáhka ja makkár váikkuhusat ovddeš boazoguohtunkonvenšuvnnain dan oktavuodas leat leamašan.

Sáttagottiid iešguđege oainnut vuoigatvuođa gažaldagain, de Norgga bealde evttohede 2004 borgemánus eret bidjat dáid váttes gažaldagaid. Go daid gažaldagaid guđde duopmostuoluide de šiehtadallansáttatgottit sáhtte vuoruhit čuolbmabeliid gálgat vai praktihkalaš rádjaraštildeaddji boazodoallu galggai joatkašuvvat. ...'

Proposišuvnna 6. siiddus cealká Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta viidáset:

'Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta atná lága mearkkašit aiddostahttima ja áigeguovdilis ođasmahttima Lappekodisilla ávnaslaš sisdoalus, seamma ládje go ovddeš konvenšuvnnat. Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta atná danin ahte lálhka čuovvu lappekodisilla earenoamážiid ja álbmotrievtti dábálaččat. Jus soames boazoeaiggádat oaivvildit ahte sin vuoigatvuođat leat rihkkjuvvon, de duopmostuolut sáhttet dan mearridit ja dárkilastit vejolaš vuoigatvuođat sajádaga ja viidodaga. Mearrideames dákkár vuoigatvuođaid de lea dárbbaslaš ahte duopmostuollu dan dahká danin go Lappekodisilla ii dárkilit čilge priváhta vuoigatvuođat.'

Guoddaluslávdegoddi oaivvilda ahte departemeanta atná vuodđun dákkár eavttu ahte ruota boazosápmelaččat áššečuoččáldahttima oktavuodas sáhttet ruota boazosápmelaččat iskkadit rihkku go reguleren sin priváhtarievttálaš vuoigatvuođaid. Dat sáhtta lunddolaččat dáhpuhuvvat mearridanáššečuoččáldahttima oktavuodas stáhta vuostá.»

- (116) cealkkaoasit 33 ja 34 čujuhii guoddaluslávdegoddi maiddái cealkámušaide ovddiduvvon go čadáhedje šiehtadallamiid gaskal Norgga ja Ruota:

«Lávdegoddi oaivvilda ahte šiehttojuvvon ja vuolláičállojuvvon beavdegirji gaskal Norgga ja Ruota jagi 2009 ráđjarasttildeaddji boazodoalu 8.artihkkala birra doalvvuha dan guvlui ahte áigeguovdiluva ja gullevašvuota eavttut lea ollašuhhton. Das boahotá ovdan ahte guohtunguovllut beavdegirjies eai ‘mearkkaš ... makkárga oaivila dasa eaige dovddat stáhta ipmárdusa vieruiduvvan vuoigatvuodaid viidodaga», ja ahte konvenšuvdna ‘ii váikkut daid’. Dasto čállojuvvo:

‘Iskkadit gažaldagaid virolaš vuoigatvuodaid viidodagaid danin eai gáržžiduvvo konvenšuvnnain, muhto dáhphuvvá priváhtarievtti vuodul vieruiduvvan geavaheami vuodul Norggas ja doloža rájes geavaheapmi Ruotas.

Jus soapmásat čuoččuhit alddiset vieruiduvvan boazoguohtunvuoigatvuodát nuppi riikkas guhkkelii daid guovlluid mat guovllubeavdegirjies leat mearriduvvon, de sii sáhttet čuoččáldehtit ášši duopmostuoluid ovdii dan riikkas vai besset iskkadit iežaset ášši. ...»

Vaikko čielgasit ii daddjo, orrot dáid cealkámušaid vuodđun ahte galgá sáhttit čuoččáldehtit ášši stáhta vuostá.»

- (117) Dán vuodul de mun bijan vuodđun ahte duopmu gaskal čearu ja stáhta ahte boazoguohtunlága reguleremat eastadit ávkkástallamis priváhta vuoigatvuodaid, mielddisbuktá ahte reguleremat lága mielde fertejit bissehuvvot.
- (118) Mun dárkuhan ahte diet ii mearkkaš ahte stáhtas boahpteáiggis lea unnit vejolašvuota reguleret boazodoalu dien guovllus – nu movt earáge vuoigatvuodát sáhttet regulerejuvvot. Muhto dákkár reguleremiid ii sáhte vuoigatvuodavuodđudit rádjaboazoguohtunláhkii, nu movt dat dál lea čállojuvvon. Diedusge dat ferte maiddái ollašuhhtit gáibádusaid mat leat Vuodđolágas ja min konvenšuvdnarievttálaš geatnegasvuodain.

Leago Alimusrievttis vuoddu duomu cealkit mas daddjo ahte Sárevuomi olggušteapmi rádjaguohtunkonvenšuvnna olis ferte loahpahuvvot?

- (119) Eaktu jus Alimusriekti galgá sáhttit cealkit duomu mii gáibida Sárevuomi olggušteapmi loahpahuvvot, lea ahte gávnnehuvvo ahte čearus lea riekti geasseguohtumiidda dan guovllus. Áigeguovdilis riektivuodđu dákkár vuoigatvuodaide lea dološ áiggi rájes geavaheapmi.
- (120) Árvvoštallama vuolggasaddji iskat priváhtarievttálaš vuoigatvuodát dološ áiggi rájes geavaheapmi vuodul, lea celkon Unjárgga-duomu, HR-2018-456-P, 122 cealkkaoasis čállojuvvo. Das gáibiduvvo ahte leamašan dihto geavaheapmi, ja mii guhkit ággi lea geavahuvvon, ja mii buori jáhkus lea dáhphuvvan. Mearrádus ferte dahkkot govdadit árvvoštallama vuodul.
- (121) Selbu-duomu, Rt-2001-769, ovdanboahotá ahte árvvoštallamis ferte vuhtiiváldit movt boazodoallu doaimmahuvvo. Dat lea johttiealáhus, iige bissovaš, ja eatnamat geavahuvvojit dárbbu mielde. Dat sáhtá dagahit ahte manná guhkit áigi ovdalgo guovllut fas geavahuvvojit.
- (122) Juo Álddesjávrriduomu, Rt-1968-429, celkkii Alimusriekti siidduin 437–438 ahte Sárevuomi ja Dálmmá boazosápmelaččain

«buolvvaid čađa ... goittot čuohtejagi ovdalgo rájât mearriduvvojedje jagi 1751, ja sis leat leamašan ássanbáikkis Álddesjávrris guovllus ja sis ledje áittit, rátkkagárddit, fatnasat ja eará dárbbaslaš bargoeiddut, ja ahte sápmelaččat manjil dan jahkásaččat leat ávkástallan guovllu guohtumiidda ja guolásteapmái. Dalle gal ferte ... sáhttit cealkit ahte historjjálaš áigodaga rájes leat sápmelaččat dán guovllus háhkan dárbbaslaš ealáhusgeavaheami».

- (123) Sárevuopmi lea ovdanbidjan čielggadeami man doseanta David Sjögren Uppsala universitehtas lea čadahán «Sárevuomi sápmelaččaid rádjastildeaddji boazodoallu Romssámttas. Johtingeainnuid ja eatnamiid geavaheapmi giđđat-, geasset ja čakčat Álddesjávrris guovllus, sullii 1700–2000». Son čoahtkái geassá ná 52 siiddus:

«Sárevuomi čearus lea leamašan guhkes ja jotkkolaš historjjálaš geavaheapmi olles guoktenuppelogát orohagas Norggas. Dainna oavvilduvvo ahte sii unnimusat 1600-logu rájes leat geavahan johtingeainnuid jávrriid rájes riikarájiid lahkosis, johtán Norgii ja dasto johtán juogo Dievaidvuodái dahje Álddesjávrris davábeallai, Bearduleagi bajás, Jieknjavággái ja Geađgesvuodái gos lea guođuhan, rátkkašan, bohčán bohccuid, merkon misiid, ja guottehan. Olles duottarguovlu Lenesjávrris, Álddesjávrris, bajás Bearduleagi, Málátvuomi eatnolegiid, Gearggásvuopmái ja Dievaidvuodái lea maiddái geavahuvvon leat geavahuvvon.»

- (124) Guovllut Álddesjávrris birra leat maiddái Sárevuomi boazosápmelaččat geavahan mihá guhkes áiggi. Dát guoská maiddái min ášši riidovuloš guovlluide. Dárkilit dál vástidit gos ja goassá rájes geavaheapmi lea dáhpáhuvvan lea váttis. Nu lea sámi boazodoalu earenoamášvuohta, ahte sin geavaheamis leat nu unnán luottat báhcán, vrd. Rt-2001-769, Selbu-duomus, siidduin 792–793. Min áššis ii leat dárbu dárkilit čilget gos guohtun lea dáhpáhuvvan. Lea doarvái gávnnahit ahte čearru lea geavahan guovllu.
- (125) Guovllut maidda dát ášši guoská, ja mat 1972-konvenšuvnna rájes eai leat leamašan ráddjejuvvon geasseguohtumiidda Sárevuomi čerrui, ii leat mearkkašahtti. Nu movt mun juo mángii lean ovdanbuktán mánggaid oktavuodain, de konvenšuvdna iige 1972-láhka rievddadan priváhtarievtálaš dilálašvuodaid.
- (126) Mus ii leat vuoddu cealkit ahte Sárevuomis lea aktovuogiatvuohta – dahje mannu lágan vuosttašriekti – doaimmahit boazodoaluset riidovuloš guovllus. Gažaldat aktovuogiatvuoda dahje vuosttašvuogiatvuoda hárrái sáhtta dušše mearriduvvot áššis mas earát oavvildit ahte sis leat guohtunvuogiatvuodat guovllus, dahje leat áššeasálaččat. Dat iige leat dehálaš mu bohtosii mearridit leago čearus akto- dahje vuosttašriekti guovlluide.
- (127) Go lea sáhka geavaheami áigodagain, de mun anán vuodđun dan mii vuosttažettiin lea leamašan ortnet 1883 oktasaš sámelága rájes, ja mii lea gustovaš ortnet daid guovlluin maid čearru lea geavahan 1985 rájes, namalassii ahte guohtun sáhtta čadahuvvot Norgga bealde miessemánu 1. beaivvi rájes gitta čakčamánu 14. beaivái. Vuoigatvuohta fáttmasta maiddái heahteguodoheami Norgga bealde eará áiggiin go mearriduvvon áigemeriin.
- (128) Manjil dan mun čoahtkái geasán ahte čearus leat priváhtarievtálaš vuoigatvuodat riidovuloš guovllus daid ákkaid mielde maid ovdalis lean čuoččuhan. Alimusriekti sáhtta danin cealkit duomu mas mearriduvvo ahte dahkkon reguleren rádjaboazoguohtunlága olis, ferte loahpahuvvot.

Vuodđolága ja eará riikkaidgaskasaš konvenšuvnnaid mearkkašupmi earretgo EEO-šiehtadus

- (129) Čearru lea nu go juo namuhuvvon čujuhan dasa ahte Vuodđolága ja mánnga riikkaidgaskasaš konvenšuvnna vásedin suddjejit sámiid beroštumiid. Nu movt mun juo lean deattuhan, de dat sáhttet leat dehálačča go galgá dulkot nátionála láhkamearrádusaid. Mun leat ipmirdan čearu nu ahte go sii čuoččuhit konvenšuvnnarihkkumiidda de dat vuosttažettiin gullet dilálašvuhtii mas sii eai leat velge beassan geavahit riidovuloš guovllu. Dat ii soaba oktii mu čoahkkáigeasu mielde.
- (130) Čearru lea maiddá gáibidan buhtadusa go leat leamašan lihccojuvvon. Mun ipmirdan dan nu ahte Vuodđolága ja Norgga álbmotrievttálaš geatnegasvuodaid rihkkun leat dahkkon gustovaš oassin buhtadusgáibádusa vuodus. Mun danin čiekŋudan dása ja geahčadit sáhttetgo go dát njuolggadusat rihkkojuvvon.
- (131) Priváhtarievttálaš vuoigatvuodaid dohkkeheami maid mu čoahkkáigeassu mearkkaša, ferte iešalddis mearkkašit ahte gáibádusat ILO-konvenšuvnna nr. 169 artihkkala 14 mielde, leat ollašuvvan.
- (132) Vuolggasaddji ovddasguvlui berre danin leat, nu movt mun juo lean deattuhan, namalassii ahte boazoealáhusa reguleremis – goittot odđaset áiggis – lea leamašan ulbmil sihkkarastit ahte ealáhus ollásit, nanaguoddevaččat ja ulbmillaččat beassá ávkkestallat guovllu áigeguovdilis guohtunvalljodagaid. Guovddáš dilálašvuhta dán oktavuodas lea, nu movt mun juo lean čilgen, ahte vuodđun lean bidjan dan ahte guovddáš gáržžideaddji dilálašvuhta Sárevuomi doibmii lea man muddui gávdní dálveguohtumat leat Ruotas. Deattuhuvvon lea ahte čerrui galget sihkkarastojuvvot doarvái geasseguohtumat Norggas mat leat doarvái Sárevuomi dárbbuide, dainna ákkain ahte gáržžideapmi vuolgá das movt dálveguohtumat leat Ruotas.
- (133) Dán vuolggasajis mun in oainne ahte Norgga stáhta lea hilggodan geatnegasvuodaset Vuodđolága § 108 olis ahte fuolahit ahte sámi álbmotčearda sáhtta sihkkarastit ja ovdánahttit kultuvrraset ja servodateallimiiddiset. Mun inge oainne ahte dás rihkkot SP artihkal 27, mii gáibida ahte čearddalaš unnitlohku ii galgga gildojuvvot vuoigatvuoda doaimmahit iežaset kultuvrra. Nu movt mun lean čilgen, de leat boazodoalloberoštumit leamašan guovddázis daid proseassain mat leat vuolggahan regulerema. Dát ferte leat mearrideaddjin maiddá ILO-konvenšuvnna nr. 169 artihkkala 6 ektui.
- (134) Vuodđolága § 98 gieldá eahpeáššálaš dahje eahpegorálaš vealaheami. Dán oktavuodas lea Sárevuopmi čujuhan dasa ahte Norgga boazosápmelaččain boazodoallolága § 42 goalmát lađđasa mielde, beroškeahhtá láhkamearrádusa mas guovlluid juhke orohahkan, lea riekti geavahit guohtunguovlluid «eará orohagas earenoamáš riektivuodu mielde». Dainna čoahkkáigeasuin man mun lean dahkan, de lea Sárevuomi vuoigatvuhta dohkkehuvvon ja sáhtta doaimmahuvvot ovddasguvlui. Mun in oainne ahte Sárevuomi čearus čadahuvvon guohtunvuoigatvuodaid gáržžideamit, mearkkašit eahpeáššálaš dahje eahpegorálaš erohusmeannudeami jus buohtastahtta Norgga boazosápmelaččaiguin. Maiddá Norgga boazosápmelaččat leat vásihan ja šaddan čuovvut daid seamma mearkkašahtti gáržžádusaid go lea sáhka doaimmaheames guohtunvuoigatvuodaid. Nu go deattuhuvvon de áigumuš lea leamašan ahte Sárevuomi čearu geasseguohtundárbbut galge gokčojuvvot.

- (135) Mu oaidnu dáid vuolggasajiide lea ahte ii leat vuodđu geahčadit man muddui Sárevuomi čearru njuolgut sáhtá čuoččuhit alddiset vuoigatvuodaid Vuodđolága ja álbmotrievttálaš mearrádusaid mielde ja ahte dain galgá leat riektováikkus dán áššis.
- (136) Vuodđolága § 105 ja Eurohpaš Olmmošvuoigatvuodakonvenšuvdna (EMK) P1-1 háliidan mun meannudit oktanaga buhtadusgažaldagain bággonistanrievttálaš vuodu mielde.

EEO šiehtadusa mearkkašupmi

- (137) Sárevuopmi lea maidái čuoččuhan ahte áššis lea sáhka rádjastilideaddji doaimmain mas EEO-riekti geavahuvvo, ja ahte rádjaboazoguohtunlágas mearriduvvon gáržžideapmi rihkku EEO-rievtti. Dat siskkilda muhtin muddui maidái vássánaiggi reguleremiid. Mun danin dovddan dárbbaslažžan buktit soames gažaldaga dan gažaldahkii, dan regulerema ektui mii lea leamašan jagi 2005 rájes.
- (138) Mun namuhan ahte Norgga eiseválddit go lihtodedje EEO-šiehtadusa eaktudedje ahte Eanadoallo- ja guolástuspolitihkka doalahuvvui olggobealde šiehtadusa. Boazodoallu adnojuvvui eanadoalloeláhussan, vrd. St.prp. nr. 100 (1991–1992) siidu 51:

«Eanadoallo- ja guolástuspolitihkka lea čuldojuvvon Šiehtadusas. Daid surggiin sáhttet danin Norgga eiseválddit fievrredit politihka mii sihkkarastá ealáhusaid oassin sámi kultuvrra ávnaslaš vuodus. Dán oktavuođas mearriduvvo boazodoallu eanadoalloeláhussan. Dasa lassin lea boazodoallu čearddalaš, sámi vuoigatvuohta.»

- (139) Vuolggasaddjiin de ferte leat ahte boazodoallu adnojuvvot gálvobuvttadeaddjin. Dat čállo EEO-šiehtadusa artihkkala 8 nr.3 ahte eanadoallu- ja guolástusgálvut leat čuldojuvvon friddja gálvojođu njuolggadusain. Dán ášši leat Norgga eiseválddiid reguleren guđe áigodagas ja guđe guovlluin čearru sáhtá leat bohccuiguin. Jus dat gáržžida dan maid gohčodit friddja lihkadanvejolašvuoda, de čuožžila gažaldahkan ahte leago dát friddja gálvojođu gáržžideapmin, vai leago eanet riehta – nu movt čearru čuoččuha – ahte dat gáržžida friddja álggahanfriddjavuoda, dahje bálvalusfriddjavuoda. Čearu oaidnu lea ahte EEO-šiehtadus dán guovtti maŋimus oktavuođain geavahuvvo reguleremiin.
- (140) Mu oainnu mielde čoavdašuvvá dát gažaldat dan nu gohčoduvvon Pedicel-doktrinas, vrd. EFTA-duopmostuolu duopmu guovvamánu 25.beivvi 2005 áššis E-4/04 *Pedicel*. Dat mearkkaša ahte juohke nátionála doaibmabidju mii lea «sirrekeahhtá čadnon» gálvojohtui mii leat čuldojuvvon, ollásit báhcit olggobeallai EEO-šiehtadusa. Doktrina lea čuovvuvuvvon maŋnelis mearrádusain, earret eará EFTA-duopmostuolu jagi 2016 juovlamánu 15. beivvi duopmu áššis E-1/16 Synnøve Finten cealkkaosiid 57 ja 59, mas čállojuvvo:

«(57) EEO-šiehtadusa 8. artihkkala nr.3 mearrida ahte gálvut mat eai namuhuvvo bustávva a dahje b vuolde, báhcet olggobeallai ‘dán šiehtadusa mearrádusaid’. Dát mearkkaša ahte šiehtadanbeliid ulbmil lei, jus eará ii lean čállon, doalahit dáid buktagiid olggobealde EEO-šiehtadusa doaibmaguovllu, ja iige dušše olggobealde doaibmaguovllu friddja gálvojođu njuolggadusaid. Vai EEO-mearrádus galgá geavahuvvot dákkár buktagiid guovdu, de gáibiduvvo danin vissis EEO-rievttálaš vuodđu.

- (59) Juohke nationála doaibmabidju mii lea ‘sirrekeahhtá čadnon’ gálvojohtui mat báhcet olggobeallai EEO-šiehtadusa doaibmaguovllu, báhcet iešalddis olggobeallai dan doaibmaguovllu (geahča *Pedicele*, mii bajábealde lea namuhuvvon, 34 cealkkaoasis). Danin ferte árvvoštallat ahte guoskevaš doarjja lea sirrekeahhtá čadnon buktagiid vuovdimii mat báhcet olggobealde EEO-šiehtadusa doaibmaguovllu.»

- (141) Dat seamma lea adnon vuodđun EFTA-duopmostuolu jagi 2017 skábmamánu 27. beaivvi duomus áššis E-12/16 *Marine Harvest* cealkkaoassi 66.

- (142) Sihke Synnøve Finden-áššis ja Marine Harvest-áššis lei sáhka stáhtadoarjaga birra, vrd. EEO-šiehtadusa artihkal 61, ja *Pedicele*-ášši lei bargoluomu birra, vrd. artihkkala 36. EFTA-duopmostuollu ii leat cealkán duomu dasa man muddui *Pedicele*-doktrina maiddá guoská álggahanfriddjavuhtii. Juridihkalaš teorijjas de jáhkkeht nu dat lea, vrd. Finn Arnesens čáluš «Homogeneity and Disparity», prentejuvvon *Recht und Realitet. Festschrift für Christoph Vedder*, 2017, siidu 262. Mun čujuhan dasa lassan ahte duopmostuollu *Marine Harvest*-áššis 66. cealkkaoasis celkkii ahte

«Artihkal 8(3) EEO regulere man ládje dán “šiehtadusa mearrádusa” galgá geavahit. Dát sánit mearkkašit šiehtadallanbealálaččain lei áigumuš lihccut soames buktagiid EEO-šiehtadusa doaibmaguovllus ollislaččat, iige dušše friddja gálvojođu njuolggadusain.»

- (143) *Pedicele*-doktrina lea hábmeyuvvon veaháš iežá ládje iešguđetge mearrádusain, dan mielde mii adno vuodđun ja masa doaibma «sirrekeahhtá lea čadnon». *Pedicele*-ášši cealkkaosiin 34 ja 35 de lea sáhka «bálvalusfáluš» mii sirrekeahhtá lea čadnon «viinna vuovdimis» / «viinnagávppašepmi», ja Synnøve Finden-áššis 59. cealkkaoasis – man leat bájuhan bajábealde – lea sáhka «juohkeáidna nationála doaibmabijuin» mat sirrekeahhtá lea čadnon «vuovdimis buktagiid mat báhcet olggobeallai EEO-šiehtadusa doaibmaguovllu». Juridihka teorijjas mun namuhan sátnádeami Synnøve Finden-áššis mii adnojuvvo *Pedicele*-doktrina ovddideapmin, geahča Finn Arnesen, seamma artihkkalis masa bajábealde čujuhuvvo, siidu 261.
- (144) Mu oainnu mielde de ferte adnit vuodđun ahte reguleremat rádjaboazoguohtunlága mielde leat «sirrekeahhtá čadnon» boazoealáhussii. Vuđolaččat dás lea sáhka reguleremis bohccobierggu buvttadaneavttuid eanadoallogálvun ja danin čuldojuvvon eret EEO-šiehtadusas. Čeahkkáigeassu dán vuodul ferte leat ahte EEO-riekti ii boade geavahussii. Regulereamat rádjaboazoguohtunlágas danin eai rihko EEO-rievtti.

buhtadusgáibádus

Visotgovva

- (145) Mun dás geahčadan leago Sárevuopmi buhtadusvuoigaduvvon go leat biehttaluvvon beassamis riidovuloš guvlui. Dákkár ovddasvástádus sáhtta huksejuvvon dábaláš buhtadusvuodu dahje dahje buhtadusprinsihpaid nala go leat ráddenráddjejumit fuopmášahti ládje gáržžiduvvojit.

Váruhisvuodaovddasvástádus

- (146) Mun álggos geahčan ahte leago dábálaš buhtadusvuodđu danin go hálddahus ii leat miediinan čerrui lobi johttit riidovuloš guvlui. Dákkár ovddasvástádus eaktuda nappo ahte lei váruhisvuohta go eai spiehkastan riidovuloš guovllu reguleremis mat čuvvo rádjaboazoguohtunlága ja lánkaásahusaid.
- (147) Nu movt namuhuvvon ferte lánka leat dievaslaš, earret daid oktavuodain maid ovdalis lean namuhan. Dát mearkkaša ahte hálddahusas ii lean vejolašvuohta spiehkastit lágas iige lánkaásahusain. Dát vejolašvuohta easka dál rahppasa Alimusrievtti duomuin. Hálddahusas danin ii leat veahášge várremeahttunvuoda ovddasvástádus.
- (148) Nu movt mun ipmirdan čearu, de čuoččuhuvvo maiddái ieš lágat ásahtit várremeahttunvuoda ovddasvástádusa, earenoamážiid danin go eai leat doarvái vuhtiiváldán čearu vuoigatvuodaid. Dákkár oaivil ferte huksejuvvot dan nala ahte Stuorradiggi, dahje stáhtalaš ásahtat mat gárvvistedje lága, leat vároheamiid doaibman.
- (149) Stáhtas leat gáržžes buhtadusovddasvástádusa rámmat huksejuvvon boasttuvuodaid nala čadnon formála lága sisdollui. Alimusrievtti duomus HR-2016-296-A 78 cealkkaoasis čállojuvvo ná:

«Duopmostuolut fertejit dorvvastit ávnnaslaš lágaid maid Stuorradiggi mearrida. Lea Stuorradiggái alces árvvoštallat man viiddis lánkaráhkkaneamit dárbbášuvvojit, ja lea Stuorradiggi mii ferte sihke árvvoštallat sihke lánkamearrádusa duohta eavttuid ja maiddái árvvoštallat makkár váikkuhusat vurdojit lágain. Duopmostuolodárkkisteapmi ii fáttmas gažaldaga, nu movt hálddahusmearrádusat, ahte leago lánkamearrádus huksejuvvon dohkálaš čielggadeami nala, leatgo rievttis duohta eavttut dahje dagaha go lánka čielga vuoigatmeahtumis bohtosiid. Das geas leat dákkár vuosttildanákkat lága vuostá man Stuorradiggi lea mearridan, ferte politihkalaš geainnu bakte geahččalit olahit lánkarievdadusa»

- (150) Buhtadusovddasvástádus sáhtta dattege leat dan vuodul jus lánkamearrádus rihkku Vuodđolága dahje riikkaidgaskasaš konvenšuvnnaid maid stáhta lea geatnegahtton čuovvut. Jus rihkku álbmotrievttálaš njuolggadusaid de gáibiduvvo dattetge «ahte čielgasit leat beahtán vejolaš gávdni geatnegasvuoda», geahča HR-2016-296-A 52 teakstaosis.
- (151) Go mun, nu movt lean čilgen, de in oainne ahte rádjaboazoguohtunlága sisdoallu lea rihkkon dahje rihkku Vuodđolága iige Norgga álbmotrievttálaš geatnegasvuodaid, de mu oainnu mielde ii leat veahášge várrameahttunvuoda ovddasvástádus lága sisdoalu dihte.

Buhtadus bággolonistanrievttálaš prinsihpaid vuodul

- (152) Buhtadusgeatnegasvuohta bággolonistanrievttálaš prinsihpaid mielde sáhtta earret eará huksejuvvot earret eará suodjaluvvon opmodaga olis Vuodđolága § 105 ja EMK P1-1 mielde.
- (153) Rádjaboazoguohtunlánka lea nu movt juo namuhuvvon lea regulerenlánka, iige bággolonistanlánka. Nu movt lea ovdanbohtán, de geasseguohtunvuoigatvuodas eai leat sirdojuvvon čearus ja earáide, muhto dat leat háldogáržžiduvvon. Sihkkaris rievtti mielde ferte eaiggát dahje vuoigatvuodaguoddi dábálaččat dohkkehit almmolašrievttálaš reguleremiid almmá oazžumis buhtadusa. Nu lea vuolggasadjii maiddái boazodoalu ektui, vaikko boadášii eará beroštumiide ávkin. Mun čujuhan dás Rt-2004-1092, mii lei boazosápmelaččaid buhtadusgáibádus manñil mearrádusa ahte ráfáiduhttit eanadoalu beroštumiid dihte. Nu movt

ovdanboahhtá duomu 76.teakstaoasis, de sáhtttá dattetge leat buhtadusgeatnegasvuohta jus sisabahkken lea mearkkašahtti ja dakkár hámis ahte dat ollislaš árvvoštallama vuodul lea nu ahte sisabahkkema váikkuhus lea sakka eahpegovttolažžan jus galget gierdat sisabahkkema.

- (154) Dakkár oktavuodain ferte dievaslaččat árvvoštallojuvvot leago dat mearkkašahtti viiddis sisabahkken ja leago mealgadis sisabahkken mii lea garra eahpevuoiggalažžan. Guovddáš bealit lea makkár váikkuhusaid reguleremis leat dasa gii gillá, mii regulerema ulbmil lea, leago dábalaš reguleren vai ii, ja ahte lea sierralohpevejolašvuohta.
- (155) Mu oainnu mielde de reguleremat mat eastadit Sárevuomi beassamis guvlui, eai leat buhtadusgeatnegahtton dáid eavttuid mielde.
- (156) Mun oainnán earenoamáš čielgasit ahte áigodat gaskal 1972 gitta 2005 rádjai eai vuodđut buhtadusgeatnegasvuođa Norgga stáhtii. Dán áigodagas stáhta anii vuodđun konvenšuvnna man Norgga boazosápmelaččat ja Ruota stáhta ledje lihtodan. Orruleamen amas ahte Norgga stáhta galggašii máksit buhtadusa Ruota riektesubjektii gáržžideamiid dihte main vuodđun lea álbmotrievttálaš soahpamuš daid namuhuvvon stáhtaid gaskkas. Diekkár dilis ferte leat lunddolaš ahte Ruotta dat áimmahuššá Ruota riektesubjeavttaid, ja dás vejolaččat máksit buhtadusaid sisabahkkemiin maid soahpamuša olis dáhphuvvet. Mun muittuhan dás ahte Ruota eiseválddit oaivvildedje ahte geasseguohtumat Norgga bealde ledje doarvái, ja ahte ii guđege čearru gillán unnit buvttademiin.
- (157) Čuožžovaš áigodat árvvoštallat luvvejit go ráđđengáržžideami buhtadusgeatnegasvuođa Norgga stáhtii, lea vuosttažettiin 2005 rájes ja gitta otnáza rádjai. Dán áigodagas lea munnje oalle čielggas ahte Norgga stáhta lea gáržžidan Sárevuomi vejolašvuođaid ávkkástallamis guohtunvuoigatvuođaideaset, vuoigatvuođat mat čearus leat priváhtarienvttálaš vuodu mielde.
- (158) Mun leat dattetge gávnahan ahte eai dán áigodaga gáržžideami buhtadusgeatnegasvuođa oážžut buhtadusa. Dás lea sáhka gaskaboddosaččat joatkkihit ovddeš gáržžideaddji ortnega mii dalle lei oassin konvenšuvnnas. Vuolggasaddji gáržžideamiide mat eastadedje Sárevuomi beassamis guovllu geasseguohtumiidda lei ahte guohtunvuođadagat eai lean doarvái dan boazolohkui maid dálveguohtumat Ruotas girde. Mun muhtin muddui maid dái deattuhan ahte láhkaovdabargguin lei addon čilgehus movt Sárevuopmi galgai bargat vai galge oážžut mearriduvvon sin priváhtarienvttálaš vuoigatvuođaid. Dát vejolašvuohta lea easka dán ášši oktavuodas geavahuvvon.
- (159) Dán dihte lea mu čoahkkáigeassu ahte Sárevuomi čearus ii leat riekti oážžut buhtadusa.

Čoahkkáigeassu ja áššegolut

- (160) Sárevuomi čerrui miedihuvvo riekti bargat bohccuiguin riidovuloš guovlluin almmá hehttehusain mat lea rádjaboazoguohtunlágas ja láhkaásahusain, muhto miedihuvvo buhtadusa oážžumis. Ášši Stáhtavuovddi vuostá hilgojuvvo.
- (161) Guoddaleapmi lea dás rájes belohakkii dohkkehuvvon stáhta vuostá. Das ii leat vuodđu spiehkastit váldonjuolggadusas ahte bealálaččat danin mákset iežaset goluid. Sárevuopmái lea miedihuvvon evttolaš friddja áššejođiheapmi Alimusrievtti meannudeamis.
- (162) Mun navddán ahte dás eai leat lassánan liigegolut Stáhtavuovddi SF'ii.

(163) Dan dihte mun jienastan dán mielde

D U O P M U J A D I G G E M E A R R Á D U S :

1. Boazoášši Stáhtavuovddi SF vuostá hilgojuvvo.
2. Sárevuomi čearus lea riekti doaimmahit boazodoaluset riidovuloš guovllus almmá daid mearrádusaiguin mat ovdanbohtet rádjaboazoguohtunlágas oktan láhkaásahusain.
3. Stáhta áššehuvvá buhtadusgáibádusas.
4. Bealálaččat mákset iežaset áššegoluid.

(164) Duopmár **Østensen Berglund:**

Spiehkasteapmi

- (165) Mun lean gávnahan ahte guoddaleapmi belohahkii dohkkehuvvo, muhto viidábut go maid vuosttašjienasteaddji lea bidjan vuodđun.
- (166) Seamma go vuosttašjienasteaddji oaivvildan mun ahte Sárevuomi čearus lea riekti doaimmahit boazodoaluset riidovuloš guovlluin almmá eastagiid haga mat leat mearriduvvon rádjaboazoguohtunlágas oktan láhkaásahusaiguin. Mu oaivila mielde livččii dát riekti galgan dohkkehuvvot maiddái ovdal go celkui duopmu dán áššis, ja Sárevuomis lea riekti oažžut buhtadusa go eai leat beassan guohtunguovlluide.
- (167) Vuosttašjienasteaddji lea atnán vuodđun ahte ášši stáhta vuostá Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta bakte galgá ovddiduvvot, muhto ahte ášši Stáhtavuovddi SF galgá hilgojuvot. Daid dieđuid vuodul mat ovdanbohte riektgieđahallamiin Alimusrievttis, de mun guorrasan dasa. Mun sáhtán maiddái buori muddui guorrasit dan oidnui mii sus lea EEO-rievttálaš gažaldahkii.
- (168) Muđui mun oainnán ášši earáláganin go vuosttašjienasteaddji mánggaid čuoggáin, sihke duohtavuodas ja juridihkas. Dan bohtosii masa lean joavdan, de ii leat dárbblaš guoskkahit buot daid beliid maid son juo lea guoskkahan iežas jienasteamis .

Rievtálaš vuolggasajit

- (169) Nu movt vuosttašjienasteaddji lea juo namuhan de lea jagi 1751 Lappekodisilla gustovaš álbmotrievttálaš soahpamuša rádjarahtilideaddji boazodoalu ektui gaskal Norgga ja Ruota. Nu movt mun ipmirdan Lappekodisilla, de dat galggai suddjet sámi doaibmaminstara ja sihkkarastit dásseárvosaš meannudeami, beroškeahhtá nationála čearddalašvuoda.
- (170) Go lea sáhka čuovvovaš reguleremiid birra, de lea mu oaidnu ahte seammás go Lappekodisilla áhahuvvui danin vai galggai sihkkarastit áhahuvvon sámiid vuoigatvuodaid, de dát bealli unnán lea vuoruhuvvon ja deattuhuvvon čuovvovaš boazoguohtunkonvenšuvnnain. Nu movt mun ipmirdan dán, de konvenšuvnna ulbmil álgoálggus lea leamašan ahte gávdnat

praktihkalaš čovdosiid iešguđetge ealáhusdoliide. Vuosttaš boazoguohtunkonvenšuvnna ovdabargguin de loktejuvvojedje ovdan eanadoalloealáhusa beroštumit ovdan. Maŋnelis oidne dárbbu reguleret guohtunvejolašvuodaid iešguđetge sámi joavkkuid gaskkas. Čielga sullasašvuodat konvenšuvnnas ledje ahte dat čielga hápmi lei almmolašrievttálaš reguleren, man leat geahččalan čadahit almmá oaidnimis ahte historjjálaš vuoigatvuodat leat sirddašuvvon. Dan dáfus dat bures govviduvvo go jagi 1972 boazoguohtunkonvenšuvdna buori muddui deattuha Norgga-Ruota jagi 1964 boazoguohtunkonvenšuvdna čielggadeami, almmuhuvvon jagi 1967, beaktilis boazodoalu birra, mas vuoigatvuodagažaldagat eai galgan digaštallojuvvot. Diet vuohki movt dárkkuhit sámiid vuoigatvuodaid lea odne jávkaduvvon, vrd. earret eará HR-2018-872-A, Femund Sitje.

Lága sajáiduvvan vuoigatvuodaid gáržžideapmi

- (171) Seamma go vuosttašjenasteaddji oaivvildan mun ahte rádjaboazoguohtunláhka ii duvdde eret sajáiduvvan vuoigatvuodaid. Mun lea ovttafielalaš das ahte Sárevuopmi lea duodaštan riidovuloš guovlluid dološ áiggi rájes geavaheami, geasseguohtunguovlun ja heahteguhtun dálvet, muhto ahte dán áššis ii leat vejolašvuotta mearridit ahte leago aktovuoigatvuotta vai vuosttašvuoigatvuotta. Danin go guohtunvuoigatvuodat bissot, de ii leat áigeguovdil luvvet buhtadusa bággolonistanrievttálaš vuodu mielde ovddasguvlui.
- (172) Mun lean gal in leat, nu movt juo namuhuvvon, ovttafielalaš vuosttašjenasteddjiin das ahte vuoigatvuodaid ferte ipmirdit nu ahte láhkaásahus daid bidjan eret dassáži go dán áššis celko duopmu, ja ahte láhkaásahus easka dalle ferte gáidat.
- (173) Mu oaivila mielde ii leat rievttálaš vuodđu dohkkehit diekkár čovdosa. Geavatláččat dat mearkkaša ahta stáhta rádjaboazoguohtunlágain oktan láhkaásahusain sáhtta hilgut dovddus, vuodđuduvvon vuoigatvuodaid, jus vuoigatvuodaguoddit eai guoddal ášši diggái oazžumis dohkkehuvvon vuoigatvuodaid. Munnje leat váttis ipmirdit ahte dat lea leamašan láhkkamearrideaddji áigumuš. Ovdabargguin boahtá čielgasit ovdan, maid vuosttašjenasteaddji lea bájuhan, ahte stáhta – dán guovllus, nu movt eará guovlluin ge – ferte doahhtalit priváhtariivttálaš vuoigatvuodaid. Dušše go lea riidu das ahte gávdnojit go dákkár vuoigatvuodat, dahje daid viidodaga ii sáhte eará ládje čielgadit, de lea dárbbášlaš, nu movt čujuhuvvo ovdabargguin, ahte vuoigatvuodaguoddi ferte čuoččáladahttit ášši. Áššečuoččáladahttima boadus lea dalle mearrideaddjin dasa ahte leatgo vuoigatvuodat rihkkojuvvon dan áiggi go rievttálaš reguleren lea čadahuvvon. Čoavddus man beali vuosttašjenasteaddji ákkastallá, ii leat oahpis eará riektesurggiin. Mun lean eará oaivilis das ahte lága álggahanhistorjá galgá dagahit heajut suodjalusa priváhtariivttálaš vuoigatvuodaide go maid muđui livččii, ja mun muittuhan ahte Sárevuopmi Álddesjávrrí-duomus jagi 1968 ožžo dohkkehuvvot guohtunvuoigatvuodaid Norgga bealde.
- (174) Ahte boazosápmelaččat dološ áiggi rájes geavaheamis sáhttet leat háhkan vuoigatvuodaid ii leat biehttaluvvon, mii dagaha vuoigatvuodaid guhkkeli go maid lágain ovdanboahtá. Okta ovdamearka lea, nu movt vuosttašjenasteaddji maiddái namuha, boazodoallolága § 42, mas boahtá ovdan ahte juogadeapmi orohahkan Norggas ii eastat vejolašvuoda ávkkástallat guohtumiid eará orohagas go dat ovdanboahtá erenoamáš riektevuodas.
- (175) Mu oainnu mielde ferte vástideaddji prinsihppa maiddái guoskat rádjaboazoguohtunláhki ja dasa gullevaš láhkaásahusaide. Cealkámuš masa vuosttašjenasteaddji čujuha lea vižžon ovdabargguin, orru juste eaktudeamen ahte guohtunvuoigatvuodat dološ áiggi rájes

geavaheamis galgá ain sáhttet čuoččuhit. Mu oaivila mielde de dát buoremus oktiivástida Vuodđolága mearrádusaid ja mearrádusat ja riikkaidgaskasaš konvenšuvnnaid eamiálbmogiid suodjaleami birra.

- (176) Mu oaidnu lea nappo ahte Sárevuopmi, vaikko rádjaboazoguohtunlága ja dan lánkaásahusa sátnádeami, de sis lea ja lea leamašan vuoigatvuohta doaimmahit boazodoaluset riidovuloš guovllus.
- (177) Sárevuomis sáhtta danin vuoigatvuohta oazžut buhtadusa danin go stáhta dássáži ii leat dohkkehan čearu vuoigatvuođaid guođohit bohccuideaset riidovuloš guovllus.
- (178) Nu movt vuosttašjienasteaddji čujuha, de sáhtta leat nu ahte guovlluin gos leat ásahuvvon vuoigatvuođat, leat dárbblaš čadahit almmolaš regulerema. Leašgo rievttálaš lohpi, ja makkár váikkuhusaid dat vuolgaha, dan ferte árvvoštallat erenoamážiid juohke ovttaskas áššis. Dán áššis lea doarvái mearridit ahte leatgo boazoguohtunlága gáržžideamit, dakkár ráđđengáržžideamit maid vuoigatvuođaguoddi šaddá gierdat, vai lea go dat mearkkašahti gáržžideapmi ja dakkár hámis ahte dat ollislaš árvvoštallama vuođu ipmirduvvo sakka eahpevuoigalažžan jus dan šaddá gierdat. Jus nu lea de sáhtta leat vuođu olahit buhtadusa bággolonistanprinsihpaid mielde mat earret eará leat vuođduduvvon suddjejuvvon opmodaga mielde Vuodđolága § 105 ja EMK P1-1.
- (179) Mun geahčan álggos gáržžideamiide mat gullet *guohtuneatnamiidda*.
- (180) Rádjaboazoguohtunlága ja dasa gullevaš lánkaásahusaid mielde ii leat Sárevuomis vejolašvuohta guođohit bohccuid riidovuloš guovlluid siskkobealde. Go rievttálaš regulerema ipmirda dan sátnádeami mielde, de dat mearkkaša ahte sin vejolašvuohta doaimmahit árbevirolaš boazodoalu guovllus ollásit jávkaduvvo. Vuoigatvuođat leat dasto sirdojuvvon earáide, dálveguohtunguovlun. Nu movt mun oainnán dan, de das leat čielga sullasašvuođat bággolonistemiin.
- (181) Vaikko dálá lánka lea gaskaboddosažžan iige vuođut lánkavuodu gáibidit vuoigatvuođaid luobahit dahje lea áigumuššan mearridit priváhtarievttálaš vuoigatvuođaid viidodaga, de dat lea leamašan fámus 16 jagi. Váikkuhus lea dakkár hámis ahte dat ipmirduvvojit «bissovažžan». Jus maiddái geahččat konvenšuvdnaregulereamiidda, lea olggusteapmi bistán sullii 50 jagi. Jus geahččaluvvo doaimmahit vuoigatvuođaideaset, risikere Sárevuopmi ránggáštusaid nugo guohtundivada, bággensáhku, bákkus johtit eret bohccuiguin dahje gohččot sin njeaidit barttaid mat sis lea lohpi hukset boazoguohtunlága § 27 mielde.
- (182) Nu movt mun oainnán dan, de mearkkaša reguleren ahte guovddáš sámi vuoigatvuođat, main lea earenoamáš rievttálaš suodji nátionála ja riikkaidgaskasaš rievtti mielde, leat hilgojuvvon. Reguleren lea mealgadis sisabahkken mii eastada Sárevuomi doaimmahit ásahuvvon vuoigatvuođaid dološ áiggi rájes geavaheapmi olis áigeguovdilis guovlluin, ja mii ollislaš árvvoštallama mielde ipmirduvvojit sakka eahpegovttolažžan maid čearru šaddá gierdat. Mu ipmárdusa mielde lea eiseválddit ráđđenráddjen viidábut go dan maid sii sáhttet dahkat almmá buhtadusaid máksimis. Danin lea vuođu máksit buhtadusaid mat gullet guohtunguovlluid regulereamiidda.
- (183) Mun mielas lea vuođu namuhit vuosttašjienasteaddji go ságaškušai vejolaš ovddasvástádusvuođu mas lea deattuhan ahte gáržžes guohtunvalljodagat Ruota bealde dat lei gáržžideaddji bealli, nu ahte reguleremis Norgga bealde ii lean makkárge váikkuhus. Mu

oainnu mielde ii leat vuodđu dahkat diekkár čoahkkáigeasu dain guovlluin masa dát ášši guoská. Duohta adnu, dat mánga sierrallohpeohcamuša, ja bággensáhkuid mearrádusat ja bággajohtin, čájeha ahte čearru dárbbáša riidovuloš guovlluid Norgga bealde. Čuoččuhusa leat Sárevuomi bealis vuosttaldan.

- (184) Mu ipmárdusa mielde ráddenráddjema njuolggadusaid in dárbbáš čiekŋudit makkár mearkkašupmi lea Vuodđolága § 108 dahje Norgga riikkaidgaskasaš geatnegasvuodain, dahje sáhttet go dat ásahtit vuoddu vejolaš buhtadusgáibádussii go lea leamašan váilevaš vejolašvuohta beassat guohtunguovlluide, eanet go maid vuosttašjienasteaddji juo lea čilgen.
- (185) Mun dáhtun čuovvovaččat buktit soames mearkkašumiid *áigáiheivvolaš gáržžideapmái*.
- (186) Lága mielde rahppo vejolašvuohta jahkásaččat guodohit gaskal miessemánu 1.beivvi ja čakčamánu 14.beivvi. Seammás lea čielggas áigodatguohtumiid dárbbut rievddadit jagis jahkái, mii vuolgá das makkár dálkkádatdílálašvuodát leat. Dat mearkkaša ahte sáhttet leat áigodagat goas dárbbášit geasseguohtumiid Norgga bealde ovdal miessemánu 1.beivvi dahje maŋŋil čakčamánu 14.beivvi .
- (187) Nu movt mun oainnán, mearkkašit boazodoalu earenoamášvuodát ahte ásahuvvon vuoigatvuodát mearkkašit vuoigatvuoda dárbbášlaš guohtumiid mat leat heivehuvvon jahkodatmolsašumiide. Danin sáhtta leat váttis mearridit bistevas beivviid lágas ja lálkaásahusain, jus ii maiddái mearriduvvo sierrallohpevejolašvuohta. Dákkár sierrallohpevejolašvuohta čuovvu dattetge rádjaboazoguohtunlága.
- (188) Mun lean danin gávnahan ahte áigáiheivvolaš reguleren lea lobálaš ráddenráddjen, dainna eavttuin ahte sierrallohpevejolašvuohta mearkkaša ahte leat doarvái guohtumat olámuttus, ovdamearkka dihte ahte sáhttet guottehit heivvolaš guovlluin. Čavga sierrallohpegeavahus sáhtta fargga riidit ásahuvvon geasseguohtunvuoigatvuodaiguin.
- (189) Mu oainnu mielde dákkár ipmárdus soahpá oktii EMK P1-1. Áigáiheivvolaš gáržžideapmi lea vuodđuduvvon lága mielde, ja gáržžidemiin galgá leat lobálaš ulbmil – boazodoalu nanaguoddevaš ovdáneami, vrd. lága § 1. Gáržžideapmi iige sáhte leat soaittáhagas, danin go buot boazosápmelaččat, beroškeahttá nationalitehtalaš gullevašvuoda, de sii šaddet čuovvut daid guodhanáiggiid mat leat mearriduvvon rádjaboazoguohtunlágas ja buohtalas lágain. Sierrallohpevejolašvuoda bakte vuhtiiváldo maiddái gorálašvuohta, jus dat lea anus ain dál, nu ahte addo vejolašvuohta beassat dárbbášlaš guohtumiidda ovdal miessemánu 1. beivvi ja maŋŋil čakčamánu 14. beivvi, ja heahteguohtumiin.

boarásnuvvan

- (190) Dán rádjai lea mu loahppamearkkašupmi ahte Sárevuomis lea riekti oažžut buhtadusa bággolonistanrievttálaš vuoddu mielde go eai leat beassan geavahit guohtuneatnamiid mat sis livčče rádjaboazoguohtunlága ja dan lálkaásahusaid mielde. Čuovvovaš gažaldat lea ahte leatgo vejolaš ekonomalaš buhtadusat boarásnuvvan.
- (191) Šiehtadallamiin lea buhtadusgažaldahkii geavahuvvon unnit áigi, danin go ášši guovddáš fáddá lea leamašan makkár mearkkašupmi lea sajáiduvvan vuoigatvuodain leamašan rádjaboazoguohtunlága ipmárdusa oktavuodas.

- (192) Sárevuopmi lea ovdandoallan ahte duohtavuodas lea čadáhuvvon bággolonistanrievttálaš ovdagihtii álgaheapmi láhkavuodu haga, ja ahte dat lea stáhta ovddasvástádus. Lea maiddái čujuhuvvon ahte dagut rihkkot Vuodđolága § 108 sámiid vuoigatvuodaid suodjaleami birra, EMK P1-1, ILO-konvenšuvnna nr. 169 artihkkaliid 14 ja 16, ja álgoálbmotjulggaštusa 10. artihkkala. Viidáset lea čujuhuvvon ahte lea dárbu njulget boares vearrivuodaid.
- (193) Mun in leat sierramielalaš dasa ahte Vuodđolága § 108 ja Norgga riikkaidgaskasaš geatnegasvuodát álgoálbmogiid ektui sáhtta mearkkašit ahte boarásnuvvangažaldat dan oktavuodas sáhtta leat earenoamáš dilis. Riekti bargat bohccuiguin lea kulturdoaimma mii lea suddjejuvvon Vuodđolága § 108 ja SP artihkal 27 mielde, ja ahte eatnamiid árbevirolaš geavaheapmi earret eará leat suddjejuvvon ILO-konvenšuvnna nr. 169 artihkkaliid 14 ja 16 vuodul. Danin lea guohtunvuoigatvuodaid geahpideapmi, lassin dasa ahte gáržžida vuoigatvuodaid bargat bohccuiguin mii dagaha ekonomalaš vahágiid, de dat maiddá gáržžida kulturdoaimmaheami.
- (194) Dán áššis lea Sárevuopmi nagodan doalahit ealáhusdoaimma, earret eará go sii duođas leat geavahan riidovuloš eatnamiid, ja nu rihkkon lága ja láhkaásahusa lei mearriduvvon. Sin geavaheapmi lea mielddisbuktán guohtundivada, bággensáhku mearrideami ja bákkus njeaidit huksejuvvon boazoáiddiid. Dat lea maiddá mielddisbuktán ahte boazodoallohállddahuš lea geatnegahttan bákkus doppe johtit eret bohccuiguin, mas lea heajos váikkuhus elliidčálgui ja dagahan liige bargguid boazosápmelaččaide. Dat ovdanboahtha Sárevuomi áššeasálaš čilgehusas ahte dát mánggaid jagiid lea dagahan liige noađi sidjiide.
- (195) Mun lean veaháš eahpidan ahte galget go boarásnuvvanlága njuolggadusat geavahuvvot, danin go gáržžideamet sáhtte váikkuhit duohta kulturdoaimmaheami.
- (196) Danin go Sárevuopmi lea sáhttan joatkit doaimmaideaset ja mañimus jagiid belohakkii geavahan guovlluid, de mun dattetge lean – dárkilis árvoštallama vuodul – gávnahan ahte buhtadusgáibádusat dán áššis váldonjuolggaduslaččat orrot čadnon ekonomalaš vahágii maid čearru lei šaddan gillát. Boarásnuvvanláhka danin biddjo geavaheapmái.
- (197) Boarásnuvvanlága § 3, vrd. § 2 mielde, de lea dábálaš boarásnuvvanáigemearri golbma jagi das rájes go ollašuttima livčče sáhttan gáibidit. Vahátbuhtadussii lea mearriduvvon sierranjuolggadus boarásnuvvanlága § 9. Dan mearrádusa mielde boarásnuvvá gáibádus golbma jagi mañnil go son guhte lea vaháguvvan oaččui dahje livččii galgan háhkat dieduid vahága ja vásttolačča birra.
- (198) Sárevuopmi lea čujuhan mearrádussii Rt-1979-492, Varfjell/Stifjell-dupmui, mas sii sihke deattuhedje ahte sápmelaččat ledje ožžon boasttudieduid hálldahušas ja sin vuolitvuoda sajádat, mii mearkkaša ahte gáibádusat eai adnojuvvon boarásnuvvan. Vaikko stáhta dán áššis lei nanu bealli, de mun in oainne ahte lea vuoddu buhtalas dárkumiidda. Mun duđan dás čujuheames ahte sihke Sárevuopmi ja eará čearut diedihedje buhtadusgáibádusaid dalle go boazoguohtunkonvenšuvdna mearriduvvui jagi 1972, mii duođašta ahte dalle dihte ahte sis lei dát vejolašvuhta.
- (199) Nu movt mun oainnán, de vahágahtti dahku dás lea eiseválddit čadat leat eret duvdán sajáiduvvan guohtunvuoigatvuodaid. Dat lea guhkit áiggi dáhphuvvan, ja Sárevuopmi livččii sáhttan gáibidit buhtadusa vejolaš vahágiid ovddas mat čoggojedje.

- (200) Seammás leat mearriduvvon guohtundivadagat ja bággensáhkut, rievddadan jagis jahkái, ja daid sturrodaga lea unnán sáhttán einnostit. Dát mearkkaša ahte seamma go Rt-1985-532, Meavkki duomus, de ferte leat riehta adnit vuodđun ahte buhtadusgáibádus suksessiivvalaččat boarásnuvvá juohke jagi.
- (201) Stevdnen mii áššis dahkkui jagi 2018 guovvamánu 9. beaivvi, nu ahte beaivemearri boarásnuvvanlága mielde dalle lea jagi 2015 guovvamánu 9. beaivvi. Dat mearkkaša ahte buhtadusgáibádus man livčče sáhttán ovddidit ovdal dan beaivvi, lea boarásnuvvan.

Čoahkkáigeassu

- (202) Mun ollásit čuovvulan vuosttašjienasteaddji čoahkkáigeasu 1. čuoggás ahte ášši Stáhtavuovddi SF vuostá hilgojuvvo.
- (203) Viidáset lean ovttamielalaš vuosttašjienasteddjiin das ahte Sárevuomis lea riekti bargat bohccuiguin riidovuloš guovlluin eaige boazoguohtunlága ja dan lánkaásahusat dan sáhte eastadit. Mun danin čuovvulan su 2. čuoggá čoahkkáigeasus. Nu movt lea ovdanbohtán, de dat dattetge lea mu oaidnu ahte dat ii mearkkaš makkárga riektierievdadusa, muhto vuosiha riektedili mii maiddá lea leamašan gustovažžan Alimusrievtti duomus.
- (204) Mun lea dan oaivilis ahte Sárevuomi čearus lea riekti oažžut buhtadusa ekonomalaš vahágiid ovddas go leat manahan guohtuneatnamiid nu guhkás go eai lea sáhttán ovddidit gáibádusa ovdal jagi 2015 guovvamánu 9. beaivvi.
- (205) Mu oaivil dán áššis lea ahte Sárevuopmi váldonjuolggaduslaččat lea vuoitán dán ášši, ja áššegolut galget miedihuvvot Riidolága váldonjuolggadusa § 20-2 mielde. Go diedán ahte mun lea unnitlogus, de in čiekŋut dasa mat dán áššis leat dárbbaslaš ja govttolaš golut.
- (206) Duopmár **Noer:**

Sierraoaivil

- (207) Mun lean joavdan eará bohtosii go vuosttaš- ja nubbi-jienasteaddji leaba. Mu oaidnu lea seamma go diggegotti- ja lágamánnerievtti, namalassii ahte stáhta Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta eai sáhte miedihit Sárevuomi čerrui beassanlobi daid guovtti guohtunguovlluide dán ášši áššečuoččáláhtima mielde. Dán áššis iige, mu oainnu mielde, lea vuodđu miedihit buhtadusa.
- (208) Dát mii dán áššis lea gustovaš lea riidu iešguđetge sámi boazodoallojoavkkuid gaskkas. Sihke Sárevuomi čearru, Stállonjargga orohat ja Dálmmá čearru čuoččuhit ahte sis dat leat guohtunvuoigatvuođat daid guovlluide masa dát ášši guoská. Stállonjarga oaivvilda ahte sis lea aktovuoigatvuohta goappaš guovlluide. Dálmmá čearu oaidnu lea leamašan ahte sis dat leat aktovuoigatvuohta nuortaleamos guvlui.
- (209) Eai buohkain sáhte leat guohtunvuoigatvuođat oktanaga. Vaikko geasse ja dálveguohtumat dáhphuvvet iešguđetge jahkodagain, de nubbi billista nuppiid ovddas. Jus Sárevuopmái

miedihuvvo geasseguohtunvuoigatvuohta, de dat geavatlaččat mearkkaša ahte Stállonjárga manaha iežas dálveguohtumiid. Norgga-Ruota jagi 1997 boazoguohtunkonvenšuvnna árvalusevttohus, almmuhuvvon jagi 2001,lea dát čilgejuvvon 19. siiddus:

«Go bohccot bievlan guhtot jeageleatnamiin de dat mearkkaša ahte dat unnida seamma guovlluid ávkkástallanvejolašvuođa dálvet. Jeagil goariduvvo go bohccot dulbmet ja guhtot jeahkáliid, ja boazu maiddá muhtin muddui hilgo daid guovlluid gos bievlan leat guhton.»

- (210) Dat lea dilli maiddá daid guovlluin masa min ášši guoská. Nu movt Sárevuomi čearu ovddasteaddji julggaštusas Alimusriektái: «Eatnamiid duppaliid guođohit eai leat sápmelaččat dahkan, dat ii doaimma.»
- (211) Guohtunduovdagat leat gitta 1972 rájes leamašan oassin Stállonjárgga dálveguohtunguovlun, ja Sárevuomis ii leat dás rájes leamašan lohpi daid geavahit. Duopmu mii atná vuodđun ahte Sárevuomis dás rájes lea lohpi geavahit daid guovlluid geasseguohtunguovlun, danin dagaha stuorra váikkuhusaid earenoamážiid Stállonjárgii.
- (212) Mun lea seamma oaivilis go vuosttašjienasteaddji das ahte rádjaboazoguohtunláhka mearrida goas ja gosa ruota bohccuid sáhttet johtit guohtumiidda Norggas. Muhto lágas lea spiehkastanvejolašvuohta soames oktavuodain. Vuosttažettiin dat lea gustovaš «jus Norgga ja Ruota boazoeaiggádat *lihtodit* eará ládje geavahit guohtuneatnamiid» go mii mearriduvvo lágas ja láhkaásahusas, vrd. § 1 nubbi lađas mañimus cealkagis (mu deattastat).
- (213) Eavttut eai leat ollašuhtton. Šiehtadusa eai leat dahkan. Baicca nuppe ládje šiehtai Sárevuopmi jagi 1978/79 ahte galggai ceggejuvvot oahci vai dat galggai doalahit sin bohccuid eret daid guovlluin mat gullet min áššái. Ulbmil lei suddjet guovlluid dálveguohtumiidda Stállonjárgii. Saddji galggai Sárevuopmi oažžut geavahit viiddis guovlluid alceset geasseguohtumiin mat ovdal gulle Stállonjárgii. Dát lei oassi dan šiehtadusas mii lei lihtoduvvon gaskkal Sárevuomi ja Romssa Boazosápmelaččaid Fylkkasearvi nu movt vuosttašjienasteaddji čilgii 87.cealkkaoasis.
- (214) Guohtunrájiid rievdadeapmi ferte maiddá sáhttit čađahuvvot jus okta boazodoallojoavku *duomu* bakte leat ožžon guohtunvuoigatvuođaid dan guovllus. Čoavddus ii čuovo lága, muhto lea eaktuduvvon ovdabargguin, vrd. Ot.prp. nr. 75 (2004–2005) siidu 6, mas čuožžu:
- «Mearrideames dákkár vuoigatvuođaid de lea dárbblaš duopmostuolu meannudemiid danin go lappekodisilla ii čilge konkrehta priváhta vuoigatvuođaid.»
- (215) Mu oaivil lea ahte dasa masa dás čujuhuvvo, dat lea duopmu mii čielggada guohtunvuoigatvuođaid *sin gaskkas geat čuoččuhit ahte sis dat leat dákkár vuoigatvuođat*. Dán čuoggás lea mus áibbas eará oaivil go dan maid vuosttašjienasteaddji lea ovdandoallan, mas vuodus lea Dámmá-diggemearrádus, vrd. HR-2018-1463-U.
- (216) Mun gávnnan doarjaga mu oidnui proposišuvnnas. Das eaktuduvvo ahte dákkár duopmu čielggada «konkrehta priváhta vuoigatvuođaid». Geas dat leat konkrehta priváhta vuoigatvuođat guovllus ii sáhte mearriduvvot áššis mas stáhta regulereneiseváldi lea áššáskuhtton. Go iešguđet bealit riidalit das geas dat lea eaiggáduššan- dahje geavahanvuoigatvuohta muhtun opmodahkii, de dan ferte čoavdit riidaleaddji beliid gaskkas, iige stáhta vuostá čuoččáldehtit ášši.

- (217) Ovdabargguid eavttut fertejit leat danin, mu oaivila mielde, ipmirduvvot nu ahte leat jurddašan ahte lea dilli mas Ruota čearut sáhttet duođaštit šiehtadusa dahje duomu vuodul ahte sis leat priváhtarievttálaš vuoigatvuodát dihto guvlui. Das eaktuduvvo riektevuoimmalaš duopmu mii deattuhuvvo ahte čearus lea diekkár vuoigatvuohta earáid ektui geat vuostálastet geavaheami, dahje ahte «Norgalaš ja Ruottelaš boazosápmelaččat» šiehtadit eará geavaheami go dan mii lágas lea mearriduvvon.
- (218) Dat ii leat dilli min áššis. Mu oainnu mielde ii leat Sárevuopmi duođaštan ahte sis dál lea riekti geavahit guovlluid jagi 1986 Álddesjávrrí-duomu mielde, Rt-1968-429. Gal mearriduvvui ahte ahte Sárevuomi ja Dálmmá čearuin lei sajáiduvvan geavaheapmi Álddesjávrrí guovlluin. Muhto ii dárkileappot mearriduvvo guđe konkrehtalaš guovlluin lea sáhka ahte sis leat dákkár vuoigatvuodát. Duomus eaige čielggaduvvo makkár oktavuodát leat gaskal Sárevuomi ja Dálmmá čearuid vuoigatvuodaid gaskkas.
- (219) Vaikko Sárevuopmi ášši meannudeamis lea ovdanbidjan áššedovdi čilgehusa man doseanta David Sjögren lea čállán, de dat iige leat doarvái mearridit ahte čearus dál leat vuoigatvuodát mat rihkkot rádjaboazoguohtunlágas mearriduvvon rájiid. Rájit mat čuvvot lágaid ja láhkaásahusaid, leat mearriduvvon viiddis barggu olis, vuđolaš ja guhkes árvoštallamiid ja šiehtadallamiid mielde. Vuolggasadjin lea ahte vuodđun lea ovttajienalaš árvalusevttohus man Norgga-Ruota jagi 1964 boazoguohtunkonvenšuvdna, almmuhii jagi 1967.
- (220) Okta kommišuvnna lahtuin – Per Idivuoma – lei ieš Ruota boazosápmelaš. Son oaivvildii ahte kommišuvdna lei rádján beare unnán eatnamiid Sárevuopmái, ja ovddidii sierracealkámuša dan birra, vrd. árvalusevttohusa siidduin 258–259. Muhto son válljii dattetge dohkkehit evttohusa «manjimus liiban». Ággan lei ahte kommišuvdna «guhkes áiggi bargguin lei olahan ovttamielalaš evttohusa».
- (221) Kommišuvdna miedihii Sárevuopmái beassanlobi 399 km² viiddis guohtunguvlui Norgga bealde. Muhto ii leat dat mii šattai boadus. Guovlu álggos viiddiduvvui go 1972-láhka mearriduvvui. Manjelis viiddideapmi dahkkui šiehtadusain man mun juo lea namuhan. Otná leat Sárevuomis 1280 km² viiddis guohtuneatnamat Norgga bealde. Dálá áššis mu miela mielde ii vuodđu mearridit ahte Sárevuomis leat konkrehta vuoigatvuodát viidábut go dan mii lea mearriduvvon.
- (222) Dat mii livččii buoremus dás lea ahte Norga ja Ruotta fas šiehtadedje konvenšuvnna guohtunjuogadeami birra mii čorgešii daid beliid mat dál leat riidogažaldahkan. Go dákkár šiehtadus váilu de ferte láhka ipmirduvvon nu ahte boazosápmelaččat geat oaivvildit ahte sis leat guohtunvuoigatvuodát, fertejit dahkkot oasálažžan nu movt dán áššis vai galget dagahit láhkavuodu heivehit rájáid rádjaboazoguohtunlága mielde oasálaččaide ávkin.
- (223) Mun lasihan dása ahte dát, mu oaidnu mielde, ii gal leat eahpegovttolaš gáibáduš. Jus Sárevuopmi háliidivččii čielggadeami dasa geain dat leat guohtunvuoigatvuodát, de sii sáhtále cegget ášši daid boazodoallojoavkkuid vuostá geat cagget čearu geavaheami. Molssaevttolaččat sii livčče sáhttán geassit daid mielde oasálažžan dán áššis. Vejolaččat livčče sii maiddái sáhttán cegget ášši Eanajuohkindiggái ja doppe čielggadan guohtunvuoigatvuodaid. Sárevuopmi livččii maiddái sáhttán gáibidit geavahanvuoigatvuodát dáid guovlluide dalle go Nordlándda ja Romssa Meahccekommišuvdna čielggadii vuoigatvuodadilálašvuodaid loahpageahčen 1990-logu.

- (224) Dan ii leat čearru dahkan. Danin odne ii gávdno duopmu iige eará vuoigatvuodalaš čielggadeapmi mii duođašta ahte Sárevuomis leat guohtunvuoigatvuodát guovllus mat eret duvdet eará sámi boazoeaiggiid.
- (225) Mun guorrasan dan riekteipmárdussii man vuosttašjenasteaddji atná vuodđun. Dat dagahivččii ahte Ruota boazosápmelaččat sáhttet cegget ášši stáhta vuostá gii lea regulereiseváldi rádjaboazoguohtunlága mielde sáhttet gáibidit guođohanrievtti, almmá dálá guohtungeavaheddjiid geassimis áššái. Mu oainnu mielde diet ii lea heivvolaš čoavddus.
- (226) Diekkár duopmu ii šattaše čadnin eará bealálaččaide. Stállonjárgga orohat sáhtášii danin guoddalit stáhta dakkár čuoččuhusain ahte sis lea riekti guohtunguovlluide, Vaikko vel Sárevuopmi vuoittášii otná ášši. Dat dagahivččii ahte sáhtta oážžut guokte riektemearrádusa seamma áššedilis main lea goabbatlágan boadus.
- (227) Mu čoahkkáigeassu lea nappo dat ahte rádjaboazoguohtunláhka vuolgga vuoddu otná guohtunguovlluid reguleremiidda. Jus galggaš leat láhkavuoddu rievdadit rájiid, de dat ferte dahkkot šiehtadusa dahje rievttálaš čadni mearrádus mii duođašta čearu vuoigatvuodaid earáid ektui geain lea guođohanriekti guovllus. Dan ii leat vejolaš dahkat – nu movt eanetlohku dahká – mearridit gaskavuodaid stáhtii almmá vuhtiiváldimis vuoigatvuodaid eará sámi joavkkuide geaid eat lea beassan gullan dán áššis.
- (228) Danin mun in sáhte oaidnit ahte dás lea buhtadusvuoddu. Váldegeavaheapmi ii mu árvoštallama mielde rihko lága. Mun lasihaštán ahte vaikko Sárevuomis vel galggašii leat guođohanriekti dán guovllus dološáiggi rájes geavaheami mielde, de sáhttet vuoigatvuodát rievdaduvvot dárbbu mielde. Earret eará guoddi geavahusa beroštumiid ja sámi boazodoalu dihte sáhttet vuoigatvuodát danin rievdaduvvot. Lága mielde lea dattetge vejolašvuhta rievdadit rájáid jus Norgga boazosápmelaččat biehttaluvvojit geavahit guohtuneatnamiid Ruotas.
- (229) Guohtunráját láhkaásahus mielde sáhttet, nu movt namuhuvvon, rievdaduvvot jus Ruota boazosápmelaččat duođaštit ahte sis leat vuoigatvuodát mat leat lága vuostá. Sárevuopmi leat dán guhka diehtán ja sáhttan cegget ášši árabut. Láhka addá dasa lassin maiddái Sárevuopmái lobi ohcat sierralobi guohtunrájiin jus dat dárbbasuvvo, maid sii mángga geardde leat dahkan ja ožžon lobi. Danin mun čuovun vuosttašjenasteaddji oainnu gažaldagas mii guoská buhtadussii bággolonistanrievttálaš vuoddu mielde.
- (230) Loahpadettiin mun lea ovttafielalaš vuosttašjenasteddjiin das ahte áššečuoččáldehttin Stáhtavuovddi SF vuostá ferte biehttaluvvot. Mun lean maiddái ovttafielalaš su vuodđudeaddji vuolggasajiin mat sus leat áššái ja su čilgehusas Vuodđolága § 108 ja riikkaidgaskasaš konvenšuvnaide sámiid vuoigatvuodaid birra. Dát vuodđudeaddji mearrádusat eai leat mearrideaddjin, nu movt mun oainnán dán ášši. Ahte gáibiduvvo riektefámolaš mearrádus vuoigatvuodaid viidodaga birra jus galgá dohkkehit spiehkastaga, eai mu mielas rihko Vuodđolága eaike konvenšuvnnaid, muhto baicca vuhtiiváldá riektesuodjalusa sámi boazosápmelaččaide ollislaččat. Dát čielggadangeatnegasvuhta mii stáhtas lea čielggadit sámiid vuoigatvuodaid ILO-konvenšuvna nr 169 olis, gahččaluvvui čadahuvvot Meahcekommišuvna barggu bakte, iige čearru dalle ovddidan makkárge gáibádusaid. Mun lea maiddái ovttafielalaš vuosttašjenasteddjiin EEO-gažaldaga hárrái. Mu bohtosa vuodul de lean maiddái ovttafielalaš das ahte goappaš áššebealálaččat mákset iežaset goluid.

- (231) Mun jienastan danin ahte áššečuoččálđahttin Stáhtavuovddi SF vuostá hilgojuvvo, ja ahte guoddaleapmi stáhta ektui hilgojuvvo. Dát mearkkaša ahte mun guorrasan vuosttašjienasteaddji 1. 3. ja 4 čuoggáid konklusuvnnaid, muhto in 2. čuoggá konklusuvdnii.
- (232) Duopmár **Bergh:** Váldonjuolggaduslaččat ja bohtosis lean ovttamielalaš vuosttašjienasteaddji duopmáriin, duopmár Falkangeriin.
- (233) Duopmár **Webster:** Váldonjuolggaduslaččat ja bohtosis lean ovttamielalaš nuppi-jienasteaddji duopmáriin, duopmár Østensen Berglund.
- (234) Manjil jienasteami celkkii Alimusriekti dákkár

DUOMU JA DIGGEMEARRÁDUSA:

1. Áššečuoččálđahttin Stáhtavuovddi SF vuostá biehttaluvvo.
2. Sárevuomi čearus lea vuoigatvuohta doaimmahit boazodoaluset riidovuloš guovlluin almmá rádjaboazodoallolága ja dan láhkaásahusaid mearrádusaid hehttehusaid.
3. Stáhta áššehuvvá buhtadusa gáibádusas.
4. Áššeasálaččat mákset iežaset goluid.